

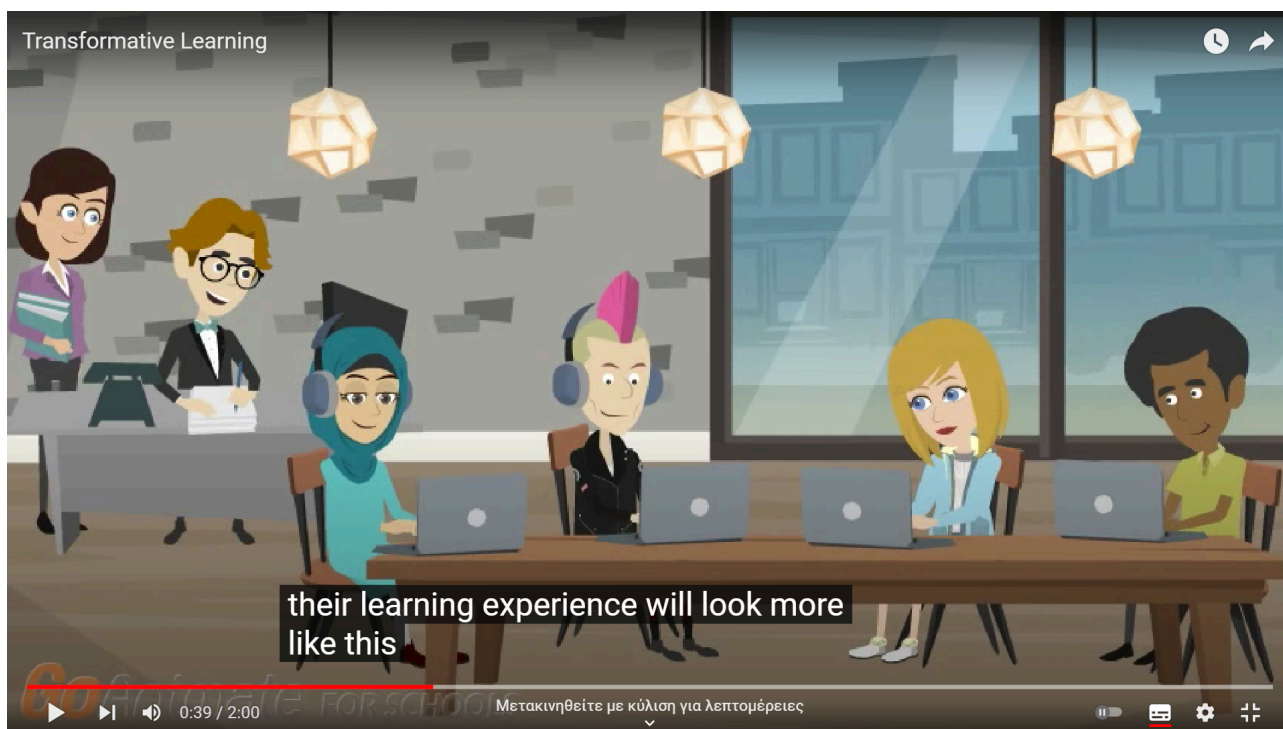
1) BINTEO 1°

Μετασχηματίζουσα μάθηση https://www.youtube.com/watch?v=X_qiOpK1rC8
Οργανισμός δια βίου μάθησης της Αριζόνας

Η μετασχηματίζουσα μάθηση μπορεί να είναι η διαδικασία αλλαγής της γνώμης κάποιου, βασιζόμενης στην ατομική ικανότητα, ευφυΐα ή τις δυνατότητες του ατόμου.

Πολλοί μαθητές μας έρχονται σε εμάς με πολύ χαμηλή αυτοπεποίθηση. Μέσα από την διαδικασία της μετασχηματίζουσας μάθησης, οι μαθητές μας μπορούν να αποκτήσουν μεγάλη πίστη στον εαυτό τους. Η μετασχηματίζουσα μάθηση μπορεί να αφορά στην διαδικασία της αλλαγής της πρόσληψης της εκπαίδευσης. Οι εκπαιδευόμενοι μπορεί να εκπλήσσονται όταν η μάθηση δεν μοιάζει με αυτήν την παραδοσιακή εμπειρία της τάξης. Ίσως η εμπειρία τους από την εκπαίδευση να μοιάζει περισσότερο:

A) με αυτήν

B) ή με αυτήν

Η μετασχηματίζουσα μάθηση είναι η διαδικασία η οποία αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο ένας εκπαιδευόμενος βλέπει την εκπαίδευση. Μία άλλη περίπτωση στην οποία βλέπουμε την μετασχηματίζουσα μάθηση είναι μέσα από την αλλαγή της κοσμοθεωρίας κάποιου ως προς τις προκαταλήψεις ή τις ηθικές αρχές. Οι μαθητές μπορεί ν' αρχίσουν να αυξάνουν την κατανόηση τους για τους άλλους ανθρώπους και τους πολιτισμούς τους και να αρχίσουν να απορρίψουν στερεότυπα μέσα από την μάθηση. Τελικά η μετασχηματίζουσα μάθηση μπορεί να είναι η διαδικασία της αλλαγής των προσωπικών απόψεων τόσο σε ζητήματα πλαισίου ή τρεχόντων γεγονότων. Η συζήτηση και η πληροφόρηση γύρω από ένα θέμα μπορεί να προκαλέσει ένα μαθητή να σκεφτεί έξω απ' τις δικές του καταστά, δηλαδή διαφορετικές οπτικές γωνίες. Τώρα για να κάνουμε μία περίληψη:

Η μετασχηματίζουσα μάθηση είναι η διαδικασία της αλλαγής των προσωπικών αντιλήψεων και πεποιθήσεων σε οποιοδήποτε από τα παρακάτω:

- A) Προσωπική αποτίμηση εαυτού, ευφυΐα, ή δυνατότητα.
- B) Κοσμοθεωρία, προκαταλήψεις, η ηθικές αρχές
- Γ) Εκπαίδευση
- Δ) Σε οποιοδήποτε περιεχόμενο εντός περικειμένου/ πλαισίου ή τρεχόντων εξελίξεων

2) BİNTEO 2°

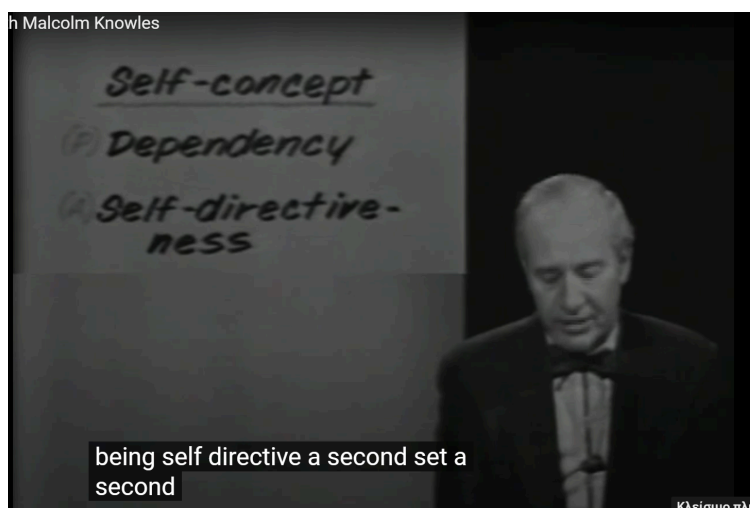
Συνέντευξη του Μάλκολμ Νόουλς στον Ρότζερ Χιέμστρα (1972, Συμβούλιο Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης της Νεμπράσκα για την Ανώτατη Εκπαίδευση) <https://www.youtube.com/watch?v=BrDdTgCGYol>

Νόουλς: Θα ήθελα να διερευνήσω μαζί σας κάποιες αντιλήψεις που έχουν ανακύψει στο πεδίο μου, αυτό της εκπαίδευσης ενηλίκων, που ίσως ενέχουν επαναστατικές εφαρμογές/ επιδράσεις σε όλη την εκπαίδευση. Παραδοσιακά η εκπαίδευση έχει βασιστεί σε υποθέσεις μάθησης που έχουν προκύψει μέσω της εμπειρία μας και από έρευνες σε τα ζώα και παιδιά που τους έχει δοθεί ο χαρακτηρισμός ως 'παιδαγωγία'/παιδαγωγική. Οι ενήλικες μαθαίνουν μέσα από διαφορετική σειρά υποθέσεων από επιτυχημένους εκπαιδευτές ενηλίκων, οι οποίοι γνωρίζουν εδώ και πάρα πολύ καιρό ότι πρέπει να αποκλίνουν ή να

απομακρυνθούν από τις παραδοσιακές υποθέσεις της παιδαγωγικής, για να είναι επιτυχής η μαθησιακή διαδικασία και να έχει αποτέλεσμα βοηθώντας τους ενήλικες να μάθουν.

Η παιδαγωγία προέρχεται από το αδύναμο θέμα της λέξης *παις* που σημαίνει παιδί και τη λέξη *αγωγός* που σημαίνει άγων, αρχηγός, και κυριολεκτικά σημαίνει την τέχνη και επιστήμη του να διδάσκεις παιδιά. Έτσι το να μιλάς για παιδαγωγία στην εκπαίδευση γενικά είναι αντιφατικό και όμως αυτά είναι αυτό που έχουμε κάνει για πολλά χρόνια. Παρόλα αυτά την τελευταία δεκαετία στην εκπαίδευση ενηλίκων έχει προκύψει ένας αντίλογος, ή αλλιώς μια διαφοροποιημένη σειρά θεωρήσεων γύρω από την μάθηση των ενηλίκων, που για να αντιπαραβληθεί προς την παιδαγωγική, της έχει δοθεί νέο όνομα ως *ανδραγωγία/ανδραγωγική*. Η λέξη *ανδραγωγική* προέρχεται από το αδύναμο θέμα της ρίζας της ελληνικής λέξης «*ανήρ*», που σημαίνει άντρας και που αυτό την διαφοροποιεί από το *αγόρι* και γι' αυτό σημαίνει την τέχνη και επιστήμη του να βοηθάς τους ενήλικες να μαθαίνουν. Τώρα θα ήθελα σύντομα να εξετάσω μαζί σας τους ισχυρισμούς της παιδαγωγικής όπως αυτοί αντιπαρατίθενται με αυτούς της ανδραγωγικής και ύστερα να κάνω κάποιες αναφορές οι οποίες διαφοροποιούν αυτές τις προσεγγίσεις στην τέχνη και την επιστήμη του διδάσκειν.

Υπάρχουν πέντε βασικές παράμετροι που διαφοροποιούν την παιδαγωγική από την ανδραγωγική:

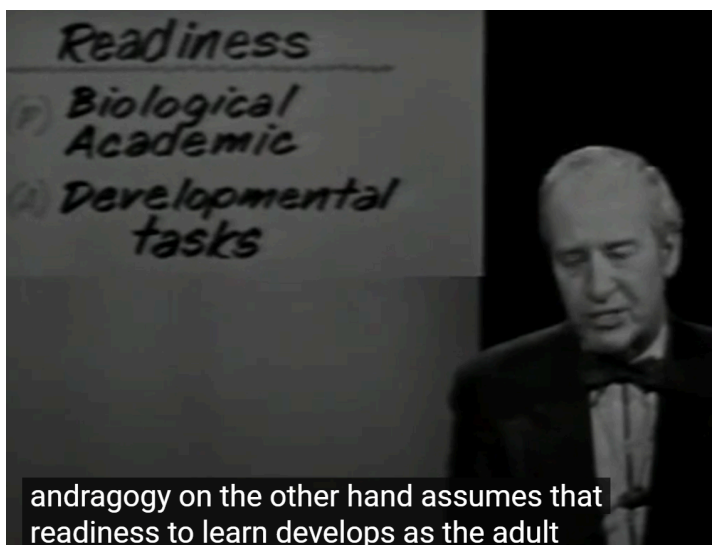

Πρώτη: Σχετίζεται με την αυτοπροσληψη του εκπαιδευόμενου (πώς ο εκπαιδευόμενος προσλαμβάνει τον εαυτό του). Η παιδαγωγική ισχυρίζεται ότι ο εκπαιδευόμενος είναι επί της ουσίας μια εξαρτώμενη προσωπικότητα, κάτι το οποίο το πιστεύω για τα πολύ μικρά παιδιά, τα οποία εξαρτώνται από τον ενήλικο κόσμο που αποφασίζει για αυτά. Αλλά η δική μου άποψη είναι ότι όπως το παιδί ωριμάζει, κινείται σταδιακά προς την αυτοαντίληψη της αυτονομίας και τη χειραφέτηση. Έτσι ορίζουμε το οποίο ξεκινά η χειραφέτηση. Η ανδραγωγική διατείνεται ότι εκπαιδευόμενος έχει την αυτοαντίληψη του να είναι χειραφετημένος.

Δεύτερη: Ο ρόλος της εμπειρίας της μάθησης. Η παιδαγωγική υποθέτει ότι τα παιδιά και οι έφηβοι έχουν πολύ λίγη εμπειρία που πραγματικά αξίζει για την διαδικασία της μάθησης και γι' αυτό την λαμβάνει λίγο υπόψιν και την χρησιμοποιεί λίγο. Από την άλλη η ανδραγωγική δέχεται το γεγονός ότι οι ενήλικες έχουν συσσωρεύσει πολλές εμπειρίες μέσα στην διαδικασία της ζωής οι οποίες από μόνες τους είναι πηγή μάθησης και γι' αυτό

χρησιμοποιεί τεχνικές οι οποίες καταδύονται και εξαγουν στοιχεία από τις πηγές των εκπαιδευομένων, μιας που έχουν κάποια αξία μάθησης.

Τρίτη: **Ετοιμότητα** – ανάπτυξη ετοιμότητας μάθησης. Η παιδαγωγική διατείνεται ότι η ετοιμότητα μάθησης είναι προϊόν δύο δυνάμεων:

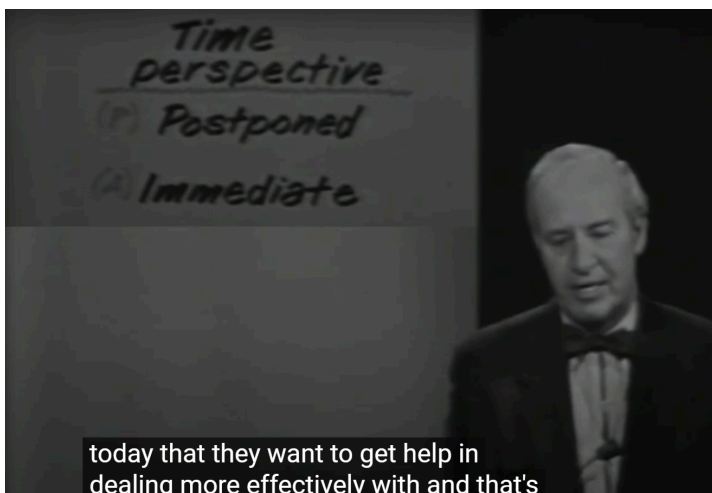
Α) Από τη μια **βιολογικών παραγόντων** που αφορούν στην ανάπτυξη της δύναμης, όπως για παράδειγμα η ανάπτυξη των μυών των ποδιών για την υποστήριξη του σώματος είναι μία προκαταρκτική κατάσταση η οποία δείχνει την ετοιμότητα του παιδιού ως προς την ικανότητα της βάδισης.

Β) Από την άλλη **ακαδημαϊκή πίεση ή κοινωνική πίεση**. Οι παιδαγωγοί από τη μια υποθέτουν ότι αν το σχολείο λέει πώς το παιδί είναι έτοιμο να μάθει

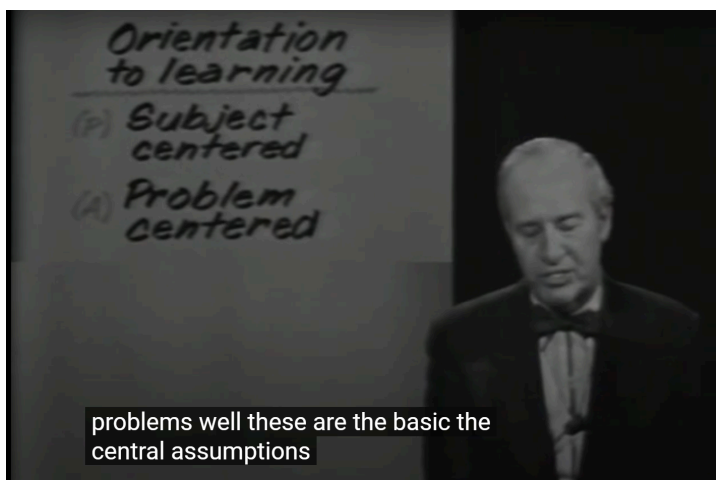
τα κλάσματα στην τετάρτη δημοτικού, τότε θα πρέπει να είναι έτοιμο να μάθει τα κλάσματα στην τετάρτη δημοτικού. Από την άλλη όμως η ανδραγωγική διατείνεται ότι η ετοιμότητα για μάθηση αναπτύσσεται όσο ο ενήλικας αντιμετωπίζει δραστηριότητες ανάπτυξης στα πλαίσια του να γίνεται αποτελεσματικός στο να επιτελεί τους κοινωνικούς τους ρόλους που απαιτούν από κείνον το να μάθει πώς να κάνει συγκεκριμένα πράγματα. Επιτρέψτε μου να το αναλύσω λιγάκι με όρους εργαζόμενου: για παράδειγμα, όπως ο ενήλικας αντιμετωπίζει την πρόκληση του να βρει δουλειά, αν ακόμα δεν γνωρίζει αρκετά ως προς το πώς θα βρει δουλειά, θα είναι πιο έτοιμος να μάθει σ' αυτό το σημείο αυτά τα πράγματα που χρειάζεται να ξέρει, για να μπορέσει τελικά να την βρει. Εφόσον έχει δουλειά, η δραστηριότητα ανάπτυξης μετασχηματίζεται σε δραστηριότητα για να εξασφαλίσει τη δουλειά που ήδη έχει, μαθαίνοντας όλα αυτά που μπορεί για να γίνει ειδήμων σ' αυτήν, έτσι ώστε να μην αντιμετωπίσει ενδεχόμενο κίνδυνο απώλειας. Έτσι η ετοιμότητα σε αυτό το σημείο είναι το να μάθει αυτά τα πράγματα που έχει να κάνει για να εξασφαλίσει την εργασία του και εφόσον την έχει εξασφαλίσει, η επόμενη δραστηριότητα ανάπτυξης είναι στο αμέσως επόμενο βήμα που αφορά στην ανέλιξη μέσα σ' αυτήν. Και έτσι έχει να μάθει αυτά τα πράγματα που σχετίζονται με το να βελτιώσει τη θέση τους σε αυτήν από άποψη ιεραρχίας με το να γίνει επόπτης, διαχειριστής ή ακόμη και το να αναλάβει κάποια άλλη ακόμα

καλύτερη – ακόμα και εκτός της εταιρείας στην οποία ήδη εργάζεται - και τελικά να φτάσει στην τελική του ανάπτυξη στο ρόλο του εργαζόμενου, που είναι να βγει στη σύνταξη. Δεν συμβαίνει πριν ο εργαζόμενος σχεδόν φτάσει στο σημείο που να είναι όντως έτοιμος να βγει στη σύνταξη και που τότε είναι έτοιμος να μάθει το πώς είναι τελικά να συνταξιοδοτείσαι.

Τέταρτη: **Αντίληψη χρόνου** του εκπαιδευόμενου. Η παιδαγωγική λέει πώς ο εκπαιδευόμενος έχει μια προοπτική χρόνου που του επιτρέπει να αναβάλει την εφαρμογή των όσων μαθαίνει. Οι παιδαγωγοί

διατείνονται ότι οι μαθητές ενδιαφέρονται στο να μάθουν αυτά που θα είναι ικανά να τα χρησιμοποιήσουν αργότερα, για παράδειγμα: Στο δημοτικό έμαθα αυτά τα πράγματα που πιστεύω ότι θα μου ήταν χρήσιμα για το δευτεροβάθμιο σχολείο. Στο δευτεροβάθμιο σχολείο έμαθα αυτά που νόμιζα ότι θα μου ήταν χρήσιμα για να μπω στο κολλέγιο. Και στο κολλέγιο έμαθα αυτά που πίστευα ότι θα μου ήταν χρήσιμα για να βρω δουλειά και ίσως να ζήσω μία πιο προσοδοφόρα ζωή ως ενήλικας. Πάντα αναβάλω την εφαρμογή τους. Στην ανδραγωγική από την άλλη, το εύρος χρόνου εντός του οποίου ενήλικας εφαρμόζει αυτά που μαθαίνει είναι πολύ μικρό – στην ουσία άμεσο. Ως εκπαιδευτές ενηλίκων βλέπουμε από την εμπειρία μας ότι οι ενήλικες έρχονται με ανάγκες από την καθημερινότητά τους που θέλουν να μάθουν να τις διαχειρίζονται πιο αποτελεσματικά εδώ και τώρα, και αυτό ακριβώς θέλουν να μάθουν. Ό,τι μαθαίνουν σήμερα, θέλουν να είναι σε θέση να μπορούν να το εφαρμόσουν στη ζωή τους αύριο.

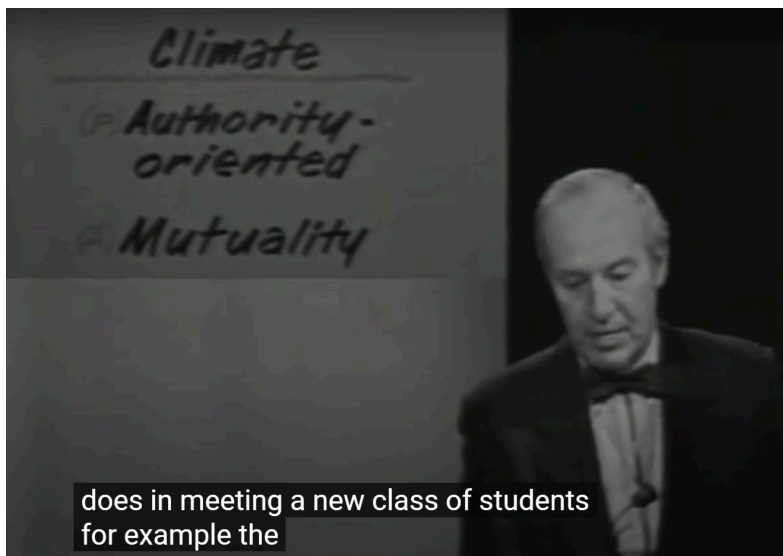
Πέμπτη: Προσανατολισμός μάθησης. Η παιδαγωγική διατείνεται ότι εξαιτίας της προοπτικής της αναβεβλημένης εφαρμογής των όσων μαθαίνει το παιδί ή ο έφηβος, προσανατολίζεται στην εκμάθηση με σκοπό την κατάκτηση ενός συγκεκριμένου θέματος το οποίο πραγματεύεται και έτσι αναζητά μια προσέγγιση μάθησης που είναι προσανατολισμένη σε ένα συγκεκριμένο θέμα/ γνωστικό πεδίο. Η συσσώρευση του θέματος αυτού είναι ο τρόπος που κάνει το παιδί να ορίζει τη διαδικασία της μάθησης ως

τέτοια (θεματοκεντρική). Ο ενήλικας από την άλλη λόγω της προοπτικής της άμεσης εφαρμογής έχει τη διαδικασία μάθησης προσανατολισμένη στην επίλυση ενός συγκεκριμένου προβλήματος, για το οποίο έρχεται με την απαίτηση ότι θα μάθει αυτά που θα τον βοηθήσουν να το αντιμετωπίσει πιο αποτελεσματικά και σχετίζεται με τα προβλήματα της καθημερινότητας του (προβληματοκεντρική).

Αυτές είναι λίγο πολύ οι πέντε βασικές παράμετροι που διαφοροποιούν την παιδαγωγική από την ανδραγωγική. Υπάρχουν και πολλές άλλες, αλλά θεωρώ πως αυτές είναι οι πιο σημαντικές.

Πώς αυτές οι παράμετροι τώρα επηρεάζουν την πρακτική του σχεδιασμού και της διαχείρισης της διδασκαλίας; Προσωπικά βλέπω τη διαφορά στην προσέγγιση που εστιάζει στο περιεχόμενο της μάθησης και στην προσέγγιση που εστιάζει στη διαδικασία της μάθησης. Οι παιδαγωγοί έρχονται στην τάξη ή σε όποια εκπαιδευτική δραστηριότητα με σχεδιασμό περιεχομένου που έχουν σκεφτεί από πριν. Ο δάσκαλος και αυτοί που σχεδιάζουν τα κουρίκουλα έχουν σκεφτεί προκαταβολικά ποιες ενότητες ενός γνωστικού πεδίου πρέπει να μεταδοθούν στο μαθητή, που κάθετα παθητικός, και το πρόγραμμα των περιεχομένων και οργανώνουν αυτές τις ενότητες σε λογική αλληλουχία, επιλέγοντας τις πιο αποτελεσματικές μεθόδους και τεχνικές για τη μετάδοσή τους. Η ανδραγωγική από την άλλη έρχεται σε μία κατάσταση μάθησης με σχεδιασμό που αφορά στην πορεία: έναν σχεδιασμό που λαμβάνει από κοινού το δάσκαλο και τους μαθητευόμενους σε μία κλιμακωτή διαδικασία.

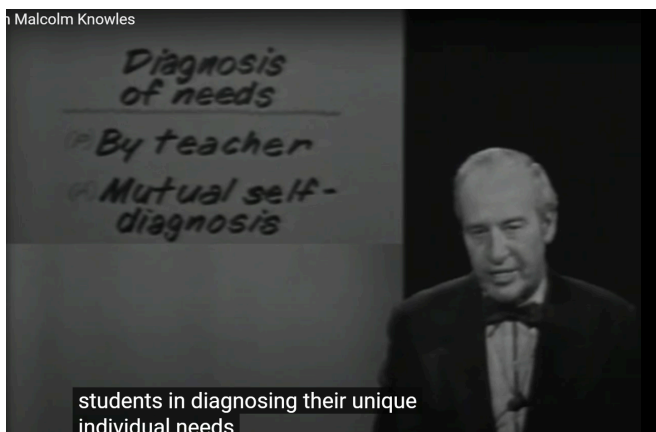
Τώρα επιτρέψτε μου να σας πω πώς βλέπω εγώ τις διαφορές ανάμεσα σε αυτές τις δύο προσεγγίσεις ως προς το σχεδιασμό τους.

αμφίδρομη σε χαρακτήρα και υφή με χαρακτηριστικά αμοιβαιότητας: αμφοτέρως σεβασμός, αμφοτέρως ευθύνη, ζεστασιά, φιλικότητα, χαλαρότητα. Αυτά είναι τα χαρακτηριστικά του ανδραγωγικού κλίματος. Έτσι λοιπόν η ανδραγωγική έρχεται με στόχο να ορίσει ένα τέτοιο είδος κλίματος και είναι το πρώτο πράγμα που κάνει από την πρώτη κιόλας συνεδρία σε μία νέα τάξη εκπαιδευομένων.

εμπλέκοντας ολόκληρη την τάξη οργανώνοντάς την σε μικρές ομάδες δραστηριοτήτων που καθεμία αναλαμβάνει μέρος της ευθύνης για το σχεδιασμό.

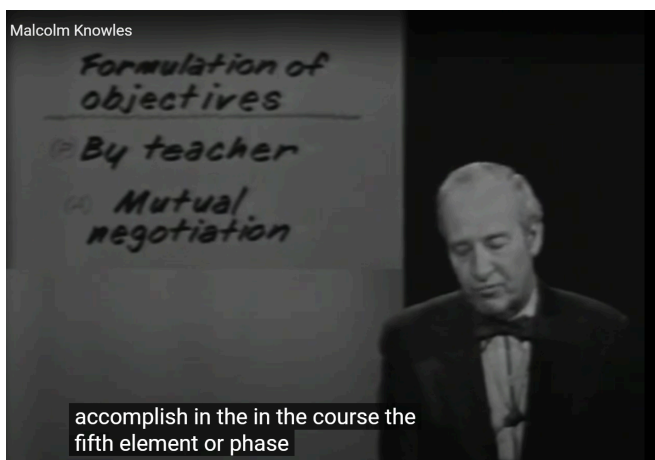

Το πρώτο στοιχείο - φάση στο σχεδιασμό της πορείας στην ανδραγωγική είναι η δημιουργία του κλίματος. Η παιδαγωγική θεωρεί πως το κατάλληλο κλίμα είναι αυτό που βασίζεται στην αυθεντία, στο σεβασμό και στην πειθαρχία απέναντι σ' αυτήν. Και αυτό είναι η απαιτούμενη ατμόσφαιρα για την εκμάθηση βάσει της παιδαγωγικής προσέγγισης. Η ανδραγωγική διατείνεται ότι οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να είναι πιο εμπλεκόμενοι στη διαδικασία και με περισσότερο κίνητρο/παρώθηση με μία ατμόσφαιρα που είναι περισσότερο

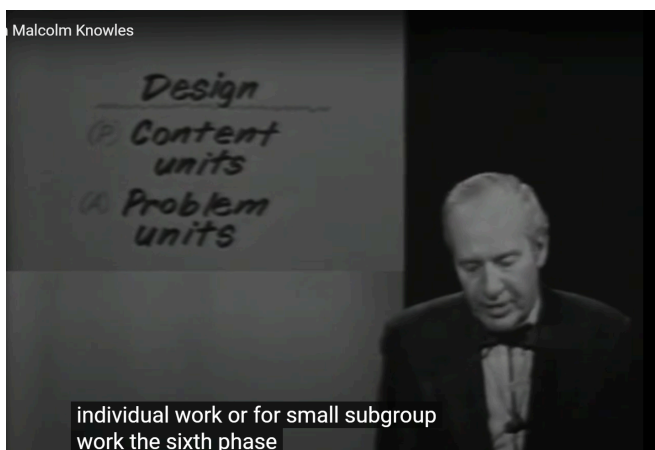
Η δεύτερη φάση - στοιχείο στο σχεδιασμό της πορείας είναι η δομή. Μία δομή που θα ενεργοποιήσει τους μαθητές να εργαστούν με τον δάσκαλο [σε διαφορετικό βαθμό] σε σχέση με τον σχεδιασμό. Στην παιδαγωγική ο σχεδιασμός γίνεται εξολοκλήρου από το δάσκαλο. Ο δάσκαλος έρχεται ήδη με το σχεδιασμό του έτοιμο και τον επιβάλλει στους μαθητές του, για να το πω έτσι. Στην ανδραγωγική έχουμε πειραματιστεί με πολλούς τρόπους που αφορούν στην εμπλοκή των μαθητών με το δάσκαλο στο σχεδιασμό μέσα από κατευθυντήριες ομάδες, ομάδες σχεδιασμού, ή ακόμα και

Η τρίτη φάση - στοιχείο στο σχεδιασμό της πορείας είναι η ανίχνευση των αναγκών και των ενδιαφερόντων για μάθηση των εκπαιδευομένων. Σύμφωνα με την παιδαγωγική η ανιχνευτική διαδικασία είναι εξολοκλήρου στο χέρι του δασκάλου. Ο δάσκαλος αποφασίζει τι χρειάζεται να μάθουν οι μαθητές. Η ανδραγωγική όμως δίνει μεγάλη έμφαση στην ανάπτυξη δημιουργικών τρόπων εμπλοκής των μαθητευομένων με το να μελετήσουν μία εξαιρετική περίπτωση αυτού που θέλουν να κατακτήσουν και μετά χρησιμοποιώντας το ως σημείο

αναφοράς να υποθέσουν που βρίσκονται εκείνοι βάσει της εξέλιξης δικών τους ικανοτήτων. Έτσι η τρίτη φάση προσλαμβάνεται ως η φάση κατά την οποία υπάρχει εμπλοκή των μαθητών στην ανίχνευση των δικών τους προσωπικών αναγκών για αυτή τη διαδικασία που συμβαίνει στην τάξη τους.

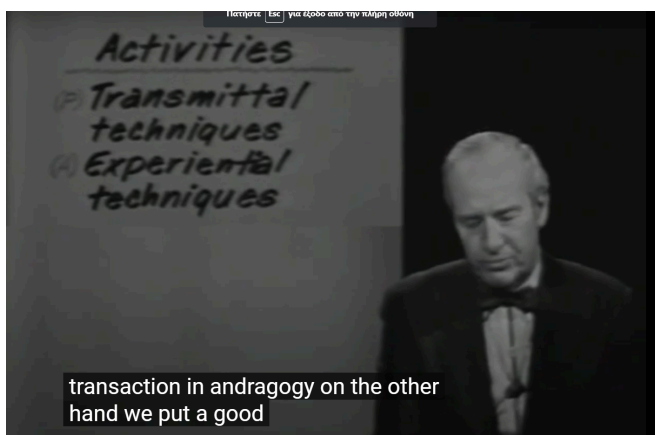

Τέταρτη φάση θεωρείται ότι είναι αυτή στην οποία σχηματίζονται οι προοπτικές που θα μεταφράσουν αυτές τις ανάγκες σε στόχους. Στην παιδαγωγική ο δάσκαλος αποφασίζει ποιες είναι αυτές οι προοπτικές και απλά τις ανακοινώνει στους μαθητές. Στην εκπαίδευση ενηλίκων θεωρούμε πολύ σημαντικό να εμπλέκουμε τους μαθητές στο να σχηματίζουν τις προοπτικές αυτές με το δάσκαλο και να ρηματοποιούνται με τους δικούς τους όρους, ως προς το ποιες είναι και τι θέλουν να επιτύχουν από το μάθημα.

Η πέμπτη φάση ή στοιχείο για να το σχεδιασμό της πορείας έχει να κάνει με το σχεδιασμό πλάνου ή προορρύθμισης εμπειριών μάθησης σε αλληλουχία. Στην παιδαγωγική ο δάσκαλος σχεδιάζει το πλάνο, σχεδιάζει την αλληλουχία των εμπειριών μάθησης. Ενώ στην ανδραγωγική εμπλέκουμε τον εκπαιδευόμενο στο να μοιραστεί με τον διδάσκοντα την ευθύνη για το σχεδιασμό της αλληλουχίας που βασίζεται στην ετοιμότητα των ενηλίκων να μάθουν και τυχαία. Και λόγω της διαφοράς στην ετοιμότητα μεταξύ των ομάδων των

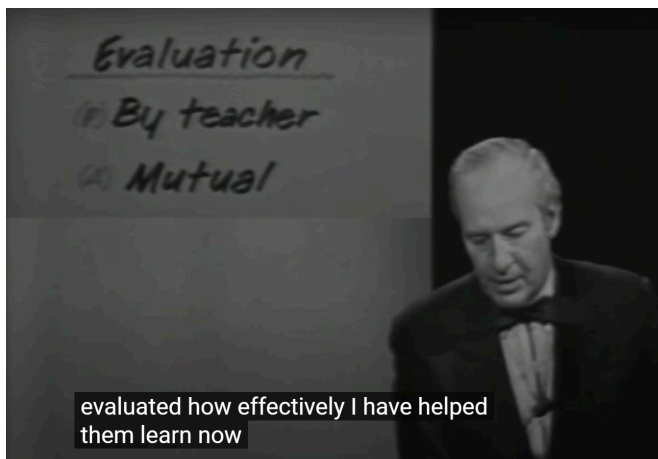
ενηλίκων εκπαιδευομένων, οι σχεδιασμοί της ανδραγωγικής τείνουν να δίνουν πολύ χώρο για εργασία κατά μόνες, ή σε μικρές (υπο)ομάδες.

Η έκτη φάση ή στοιχείο του σχεδιασμού της πορείας μάθησης είναι η καθοδήγηση των εμπειριών μάθησης με την εφαρμογή του σχεδιασμού. Στην παιδαγωγική το κύριο μέλημα των καθοδηγούμενων δραστηριοτήτων είναι στο χέρι του δασκάλου. Ο δάσκαλος κάνει την παράδοση, αναθέτει σε ποιον θα διαβάσει, δείχνει το προκατασκευασμένο οπτικοακουστικό υλικό του. Αναλαμβάνει την πλήρη ευθύνη για τη διδακτική μεταδοτικότητα. Στην ανδραγωγική από την άλλη δίνουμε έμφαση στο να μοιράζονται οι εκπαιδευόμενοι αυτή την

ευθύνη με το δάσκαλο, με αυτούς να εμπλέκονται στο βαθμό που μπορούν, λαμβάνοντας από το εξωτερικό περιβάλλον τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την τάξη και να τις φέρνουν σε αυτήν για να τις μοιραστούν με τους συμμαθητές τους. Από τη δική μου

προπτυχιακή πρακτική άσκηση στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης χρησιμοποιώ αυτό που ονομάζω «ομάδες που μαθαίνουν πώς να διδάσκουν». Οι εκπαιδευόμενοι που δείχνουν ενδιαφέρον για μία συγκεκριμένη ενότητα του μαθήματος, αναλαμβάνουν την ευθύνη να βρουν ό,τι μπορούν γι' αυτήν. Μετά σχεδιάζουν έναν τρόπο που όταν θα επιστρέψουν, θα το μοιραστούν, διδάσκοντας τα πιο σημαντικά σημεία που αποκόμισαν από τη μάθησή τους αυτή στους υπολοίπους με εμένα ως διευκολυντή, πηγή και οικοδομητή σ' αυτό που κάνει η ομάδα εκμάθησης.

Η έβδομη και τελική φάση είναι η αποτίμηση/ τελική εκτίμηση. Η αποτίμηση εφαρμόζεται τόσο σε αυτό που κατακτήθηκε μαθησιακά και στην επανανίχνευση περαιτέρω αναγκών μάθησης όσο και στην αποτίμηση της αποτελεσματικότητας του μαθήματος. Για παράδειγμα, βλέπω την αποτίμηση ως κάτι αμοιβαίο, ενώ στην παιδαγωγική ο δάσκαλος κάνει την αποτίμηση, αυτός βαθμολογεί, αυτός αποφασίζει αν το μάθημα είναι αποτελεσματικό ή όχι. Στην ανδραγωγική ως αμφίδρομη διαδικασία οι μαθητές αποτιμούν τι έχουν μάθει και επίσης πόσο αποτελεσματικά τους

βοήθησε να μάθουν.

Νομίζω ότι αυτή η διαφορά μπορεί να σκιαγραφηθεί σε αυτούς τους δύο σχεδιασμούς καλύτερα με αυτό που βλέπω να είναι η διαφορά στο ρόλο του δασκάλου από τη μια στην παιδαγωγική και από την άλλη στην ανδραγωγική.

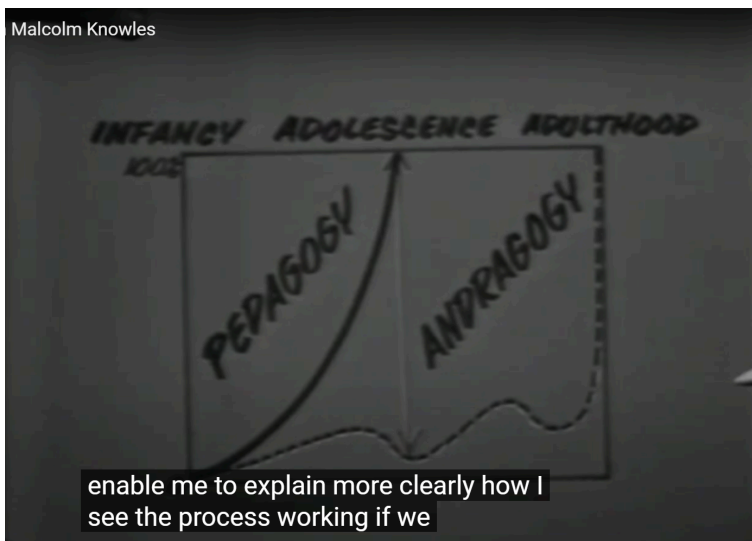
Στην παιδαγωγική ο ρόλος του δασκάλου ορίζεται ως αυτού που είναι ο μεταδότης της σοφίας ή της πληροφορίας ή της γνώσης. Ενώ στην ανδραγωγική ο ρόλος του δασκάλου ορίζεται ως διευκολυντή και ατόμου άντλησης πηγών σε μία διαδικασία αμοιβαίας αυτοκαθοδηγούμενης μάθησης.

Χιέμστρα: Μάλκολμ, άκουσα την κουβέντα σου πριν για την προέλευση της λέξης ανδραγωγική. Και τη βρίσκω πολύ ενδιαφέρουσα. Είναι λέξη που την επινόησες εσύ;

Νόουλς: Όχι. Για την ακρίβεια, ένας Ολλανδός εκπαιδευτής ενηλίκων έχει μόλις πρόσφατα κάνει μια μελέτη πάνω στην ιστορία της λέξης, στην χρήση της λέξης ανδραγωγική και μπόρεσε να βρει την πρώτη της χρήση που έγινε ποτέ από έναν Γερμανό εκπαιδευτή ενηλίκων στις αρχές του 1830. Και μετά βρήκε την παρουσία της στη γερμανική γραμματεία, στη γαλλική και σε άλλων χωρών, από άλλους εκπαιδευτές, που τη χρησιμοποιούσαν ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλον [χωρίς να το γνωρίζουν μεταξύ τους ότι τη χρησιμοποιούν ή ό τι τη χρησιμοποιούσε κάποιος άλλος πριν]. Εγώ την πρωτοάκουσα από έναν Γιουγκοσλάβο εκπαιδευτή ενηλίκων το καλοκαίρι του 1968 που ήρθε για να συμμετάσχει στο εργαστήρι που έκανα και μου είπε ότι έχουν ινστιτούτο ανδραγωγικής στο πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου. Και ότι για την ακρίβεια δεν έχουν ινστιτούτο παιδαγωγικής κι ανδραγωγικής οι Ολλανδοί. Επίσης, πως ο όρος χρησιμοποιείται πολύ συχνά τώρα στην Ευρώπη. Έτσι εγώ ξεκίνησα να χρησιμοποιώ τον όρο αυτόν στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1967. Μου φαίνεται ότι σ' αυτά μου είπε ο Γιουγκοσλάβος εκπαιδευτής ενηλίκων γι' αυτόν, με βοήθησε να εστιάσω τις διαφορές στις θεωρήσεις μεταξύ της παιδαγωγικής και της ανδραγωγικής.

Χιέμστρα: Σε πολλές από τις θεωρίες σου λες γι' αυτό, ότι χρησιμοποίησες παραδείγματα αρχικά από ενήλικες και εργαζόμενος στην εκπαίδευση ενηλίκων. Τι γίνεται όμως με την ευρύτερη εφαρμογή τους, όπως για παράδειγμα την εφαρμογή τους σε μία τάξη εφήβων;

Νόουλς: Χαίρομαι που το ρωτάς αυτό και το περίμενα. Αυτό εδώ [πίνακας] είναι κάτι που συχνά το παίρνω όταν δουλεύω με μαθητές γυμνασίου - λυκείου και φοιτητές. Γι' αυτό ετοίμασα αυτό το γράφημα που θα με βοηθήσει να εξηγήσω καλύτερα πώς βλέπω τη

διαδικασία της εργασίας. Στην αρχή βλέπουμε το πεδίο που αφορά από την βρεφική ηλικία, στο μεσαίο την εφηβεία και στο άκρο την ενήλικη ηλικία. Όπως βλέπω το βρέφος πράγματι εξαρτάται από τον κόσμο των ενηλίκων για να το φροντίζει, αλλά όταν αρχίζει να βγαίνει έξω από την κούνια και κατακτά σταδιακά τους μηχανισμούς της κίνησης του σώματος, αρχίζει να αποφασίζει για τον εαυτό του και η ικανότητά του να λαμβάνει αποφάσεις με την ανάγκη του να αυτoκαθοδηγείται / αυτοπροσδιορίζεται, βλέπω πως φτάνει μέχρι αυτόν τον βαθμό, μέχρι

την εφηβεία. Κάπου στην εφηβεία φτάνει στο 100% της ικανότητας και της ανάγκης του να είναι αυτοκαθοδηγούμενο/αυτοπροσδιοριζόμενο, αλλά εδώ η διακεκομμένη γραμμή αναπαριστά την κουλτούρα που καθορίζει το βαθμό / την δυνατότητα της αυτοκαθοδήγησης/αυτοπροσδιορισμού. Όταν λέω κουλτούρα, εννοώ το σπίτι / την οικογένεια, την εκκλησία, το σχολείο, τους συλλόγους νεολαίας. Και το μεγαλύτερο μέρος αυτών υποθέτουν ότι το παιδί παραμένει πολύ εξαρτώμενο, και η οποία εξάρτηση αυξάνεται κατά το πρωτοβάθμιο σχολείο. Μόλις μπαίνει στο γυμνάσιο η υπόθεση είναι ότι το παιδί είναι πιο εξαρτώμενο από την ήταν στις τελευταίες τάξεις του δημοτικού. Μετά νομίζω ότι στις ηλικίες που αφορούν το λύκειο και το κολλέγιο, πως υποθέτουμε ότι υπάρχει μία αυξανόμενη ικανότητα αυτοκαθοδήγησης η οποία φθίνει παρόλα αυτά στο χρονικό σημείο μεταξύ του λυκείου και του κολλεγίου. Νομίζω ότι οι φοιτητές του κολλεγίου θεωρούνται πως είναι πιο εξαρτημένοι από τους μαθητές της τρίτης λυκείου για παράδειγμα. Και γι' αυτό η κάτω γραμμή αυτή είναι πολύ καμπύλη. Αλλά το θέμα εδώ είναι ότι μέχρι και το τέλος της εφηβικής περιόδου η κουλτούρα μας υποθέτει ότι ένα άτομο είναι ικανό να είναι αυτοκαθοδηγούμενο με κάποιο μαγικό τρόπο στα 18 ή στα 20 του χρόνια, ή στα 21 του. Το ενδιαφέρον σ' αυτό τον πίνακα είναι ότι υπάρχει ένα κενό στην κορύφωση μεταξύ της ανάγκης του ατόμου και της ικανότητάς τους να είναι αυτοκαθοδηγούμενο και στις υποθέσεις της ευρύτερης κουλτούρας για την ικανότητά του αυτή. Εδώ κατά τη διάρκεια της εφηβείας υπάρχει το μεγαλύτερο κενό μεταξύ της ανάγκης για αυτοκαθοδήγηση και από τις αντιλήψεις από την κυρίαρχη κουλτούρα αυτής της ικανότητας, η οποία πιστεύω ότι εξηγεί το φαινόμενο της νεανικής επαναστατικότητας.

Χίεμστρα: Συμφωνώ. Έχοντας αυτό στο νου για μία τάξη, ποιο θα έπρεπε να είναι το κλίμα μάθησης, για την ευρύτερη εφαρμογή αυτής της διαπίστωσης σε μία τάξη δημοσίου σχολείου για παράδειγμα;

Νόουλς: Λοιπόν, κατ' ουσίαν, όπως το βλέπω Roger, το σχολείο πρέπει να μεριμνήσει πρωτίστως για την ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών και την τριβή τους με την αναζήτηση της αυτοδιαχείρισής τους: από την πρώτη κι όλας δημοτικού θα πρέπει να εστιάζει η εκπαίδευση εκεί. Έτσι θα μπορούσα να αντιληφθώ το σχολικό κουρίκουλo ως ένα είδος project για την αναζήτηση αυτή, ξεκινώντας από τις απορίες/ στοιχεία που κινούν την περιέργεια των μαθητών της πρώτης δημοτικού και το να τους εντάσσουμε στην αναζήτηση βάσει των δικών τους αποριών. Μετά αυτό να εναλλάσσεται από ένα άλλο σύνολο αποριών, όπως της β' δημοτικού που αφορούν στη γλώσσα, στα μαθηματικά, στον κόσμο τον ίδιο και τα λοιπά. Επίσης το κλίμα του σχολείου θα πρέπει να είναι δομημένο πάνω στην αυτοκαθοδήγηση. Αυτοκαθοδηγούμενη μάθηση, με το δάσκαλο να υπηρετεί την διαδικασία ως διαχειριστής, ως διευκολυντικής, ως άτομο πηγή. Δεν αποκλείεται ο ρόλος του ως μεταδότη πληροφοριών, αλλά πληροφοριών μέσα στο

πλαίσιο των αποριών στις οποίες οι μαθητές προσπαθούν να ανταποκριθούν και να επιλύσουν.

Χιέμστρα: Τότε ο μαθητής θα πρέπει στην ουσία να βγει έξω από την κοινότητα και να χρησιμοποιήσει κάποια πηγή μάθησης εξωτερικού χαρακτήρα.

Νόουλς: Ακριβώς. Η αντίληψη ότι η μόνη πηγή γνώσης είναι ο δάσκαλος, θεωρώ πως είναι αντιπαιδαγωγική. Υπάρχουν πολλά περισσότερα πράγματα εκεί έξω που αποτελούν ευρεία ποικιλία πηγών. Άλλοι μαθητές, κοινότητες και τα ταξίδια ακόμη, όπως και άλλα παρόμοια μπορούν να αποτελέσουν πηγές.

Χιέμστρα: Τι συμβαίνει με το κλίμα μάθησης μέσα σε μία τάξη; Πρόκειται για άτομα που θα περάσουν ένα μεγάλο μέρος του χρόνου του στην τάξη και όπως σήμερα έχουμε ένα ανεπίσημο στήσιμο εδώ για την κουβέντα μας με καφέ και το τραπέζακι ανάμεσα μας όπου μπορούμε να συζητάμε, αυτό θα μπορούσε να εφαρμοστεί στην τάξη;

Νόουλς: Ναι. Και φυσικά η νεότερη αρχιτεκτονική των σχολείων νομίζω ότι αυτό το λαμβάνει υπόψη. Το παραδοσιακό ακροατήριο που βρισκόταν σφηνωμένο στις καρέκλες εξαφανίζεται ταχύτατα και έρχεται να το αντικαταστήσει τάξη με ατμόσφαιρα που μοιάζει περισσότερο με σαλόνι, ή χώρους συνεστίασης. Με άνετες καρέκλες προσαρμοζόμενες στα διαφορετικά μεγέθη των μαθητών, με τραπέζακια για να βάζουν πράγματα πάνω και να μπορούν να κινηθούν ελεύθερα μέσα στο χώρο. Νομίζω ότι αυτό είναι μέρος της νέας τεχνολογίας. Είναι αυτό που μπορεί να το κάνει δυνατό για τους μαθητές το να κινούνται πιο γρήγορα από μία μικρή ομάδα εργασίας προς ολόκληρη την τάξη, και μετά επιστρέφουν στις μικρές ομάδες και μετά πάλι ξανά στην ολομέλεια, με αυτό το ρυθμό.

Χιέμστρα: Αναφέρθηκες πριν σε αυτό το σημείο της ιδέας του δασκάλου ως διαχειριστή ή καταλύτη. Τώρα, οι παιδαγωγοί μπορεί μ' αυτό να αναρωτιούνται τι εννοείς. Θα μπορούσες να το εξηγήσεις αυτό λίγο παραπάνω;

Νόουλς: Ναι. Και αυτό είναι ένα πολύ βασικό ζήτημα το οποίο, όταν αφορά τους μαθητές δημιουργεί μία ποικίλη διαφοροποίηση στο θέμα της μάθησης. Αν εκλαμβάνουν το δάσκαλο τους ως έναν μεταδότη - αυθεντία προκατασκευασμένης γνώσης, τότε η πρωταρχική σχέση με το δάσκαλο είναι σχέση εξάρτησης. Ο μαθητής που βλέπει το δάσκαλο ως μεταδότη γνώσεων, σχετίζεται μ' αυτόν λαμβάνοντας τον υποτακτικό ρόλο και έτσι ο δάσκαλος τον αναμένει ως εξαρτώμενο, προκαλώντας σχέση αυτού του τύπου.

Χιέμστρα: Αυτό το είδος σχέσης επηρεάζει όλη τους την αντίληψη για το γίνεσθαι της τάξης και του τι σημαίνει μάθηση.

Νόουλς: Βέβαια. Από την άλλη, αν ο δάσκαλος μπει μέσα στην συνθήκη της τάξης και βλέπει το ρόλο του ως διευκολυντή της αυτοκαθοδηγούμενης εμπειρίας μάθησης από τους μαθητές και βλέπει τον εαυτό του ως πηγή στην οποία θα μπορέσουν να στραφούν οι μαθητές του όπως θα κατέφευγαν σε ένα βιβλίο, ή σε μία κοινότητα, ή σε όποια άλλη πηγή,, αν ξεκινήσουν να βλέπουν το δάσκαλο ως μία ακόμα πηγή μάθησης, αντί για έναν μεταδότη - αυθεντία προκατασκευασμένης γνώσης, τότε προκύπτει ένα είδος μαθησιακής διαδικασίας εντελώς διαφορετικό.

Χιέμστρα: Μπορείς από τις εμπειρίες σου χρησιμοποιώντας την ανδραγωγική, να μου δώσεις ένα παράδειγμα μιας τάξης αυτής της μορφής - ίσως να μην είναι συγκεκριμένα για την ισχύ του θέματος που αφορά σε κάποιο θεματικό πεδίο, αλλά πώς θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η ανδραγωγική στο στήσιμο μιας τέτοιας τάξης;

Νόουλς: Πολύ ενδιαφέρουσα πτυχή αυτή που θίγεις. Δε βλέπω το βασικό εκπαιδευτή απαραίτητο το να είναι και η πρώτη πηγή πληροφόρησης για τη μάθηση. Αντιλαμβάνομαι τον πραγματικό εκπαιδευτή ως το διαχειριστή της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Και στη δική μου πρακτική για παράδειγμα, Roger, την μία μέρα μπορεί να δουλεύω με μηχανικούς για των οποίων το αντικείμενο δε γνωρίζω τίποτα, αλλά γνωρίζω για την διαδικασία του να τους υποβάλλω σε μία μαθησιακή εμπειρία από την οποία αντλούν πηγές για το θέμα που πραγματεύονται. Και την επόμενη μέρα μπορεί να εργάζομαι με γιατρούς ή νοσοκόμες, κοινωνικούς λειτουργούς που είναι δημόσιοι υπάλληλοι. Τώρα, η διαδικασία που χρησιμοποιώ περιλαμβάνει κάτι που βασίζεται πάνω στον κανόνα του αντίχειρα και που περιλαμβάνει έξι βήματα περίπου που τα εντόπισα στο σχεδιασμό της διαδικασίας: α) Δημιουργία κλίματος, β) Καθορισμός μηχανισμού για το σχεδιασμό, γ) Διάγνωση αναγκών

κ.τ.λ.. Βάση του κανόνα του αντίχειρα αφιερώνω περίπου το ένα τέταρτο του διαθέσιμου χρόνου στα πρώτα πέντε βήματα για το σειριακό σχεδιασμό της διαδικασίας μάθησης. Και μετά τα υπόλοιπα τρία τέταρτα του χρόνου τα καταναλώνω στην καθοδήγηση των εμπειριών μάθησης. Έτσι αν έχω ένα ινστιτούτο της μιας μέρας για 8 ώρες, τότε οι 2 ώρες θα αφιερωθούν στην δημιουργία του κλίματος, στην ανίχνευση των αναγκών και των ενδιαφερόντων, στη δημιουργία προοπτικής και στο σχεδιασμό της ακολουθίας για τη διαδικασία μάθησης. Και μετά υπόλοιπες 6 ώρες θα καταναλωθούν στις δραστηριότητες της μαθησιακής εμπειρίας και στην αποτίμηση. Σε μάθημα 15 εβδομάδων, τέσσερις συνεδρίες των 3ων ωρών αφιερώνονται στα πρώτα πέντε βήματα και 12 στα εναπομείναντα δύο βήματα.

Χιέμστρα: Έχω κάποια εμπειρία στην προσπάθειά μου να εφαρμόσω τις αρχές ανδραγωγικής στην τάξη. Αυτές οι πρώτες ώρες μπορεί να είναι πολύ απογοητευτικές, Τόσο για τον μαθητή όσο και για τον εισηγητή ή καταλύτη της διαδικασίας, επειδή ο μαθητής αναρωτιέται «γιατί δεν είμαστε στο τέταρτο κεφάλαιο;» φέρ' ειπείν, «γιατί δεν πηγαίνουμε πιο γρήγορα με αυτό;» και όντως πρέπει να αφιερώσεις κάποιον χρόνο στην αρχή...

Νόουλς: ...για να τους βοηθήσεις να μάθουν σε ένα νέο τρόπο μάθησης. Οι μαθητές εξ αρχής έχουνε μπει στη συνθήκη του να εισέλθουν σε μία μαθησιακή εμπειρία σε ένα ρόλο που προϋποθέτει συμπεριφορά εξάρτησης προς το δάσκαλο, που μάλλον τους σοκάρει αυτό, τους προκαλεί πολιτισμικό σοκ, το να μπουν σε μία κατάσταση στην οποία αμέσως πρέπει να εμπλακούν σε μία συνεργατική σχέση με το δάσκαλο. Πρέπει κι εσύ ως δάσκαλος να έχεις πίστη σε αυτή τη διαδικασία και άμα αυτή την πίστη την αξιοποιήσεις, τότε θα πιάσει. Πρέπει όμως να πιστεύεις και στους μαθητές, ότι πραγματικά είναι ικανοί να αναλάβουν ευθύνη με σένα και να την μοιραστούν.

Χιέμστρα: Πρόσφατα διάβασα ένα άρθρο όπου κάποιος είχε σχεδιάσει μία έρευνα στην προσπάθειά του να ελέγξει κάποιες από τις αρχές της ανδραγωγικής. Βρέθηκε στο τέλος ότι στην τάξη που οι μαθητές είχαν εμπλακεί στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή του σχεδιασμού του μαθήματος ότι το αποτέλεσμα δεν ήταν απαραίτητα πολύ διαφορετικό [από της κλασσικής τάξης], αλλά πως η αντίληψή τους απέναντι στη μάθηση και στη διαμόρφωση της τάξης - και αυτό μου φαίνεται πως είναι το σημαντικό, το αν μπορούμε να προωθήσουμε μian αντίληψη για τη μάθηση...

Νόουλς: ...Οπωσδήποτε, διότι φεύγουν από την τάξη με μία αίσθηση αναθάρρησης για την περαιτέρω διαδικασία των αναζητήσεών τους. Και είναι αυτό άλλωστε που στην ουσία λέμε με την δια βίου μάθηση.

Χιέμστρα: Έχεις τώρα φοιτητές που διενεργούν κάποια έρευνα βασισμένη...

Νόουλς: Ναι. Στο πανεπιστήμιο μας έχουμε ίσως 15 διδακτορικές διατριβές που εκπονούνται πάνω στην ανδραγωγική αυτή τη στιγμή και σε άλλα πανεπιστήμια έχουν περίπου τις ίδιες.

Χιέμστρα: Ένα από τα στοιχεία που βρήκα σε τάξη, που επέτρεψε αυτό που είπες σχετικά με το δάσκαλο ως καταλύτη, ήταν αυτό που πραγματικά επιτρέπει στους μαθητές όχι μόνο να κάνουν πολλά όσον αφορά την μάθηση, αλλά και για τον εισηγητή και πως αυτός ο ίδιος...

Νόουλς: Κάθε εμπειρία είναι πλούσια. Και εύχομαι να δώσουμε κίνητρο στους τηλεθεατές μας να σκεφτούν κάποια πράγματα με τα οποία θα ήθελαν να πειραματιστούν

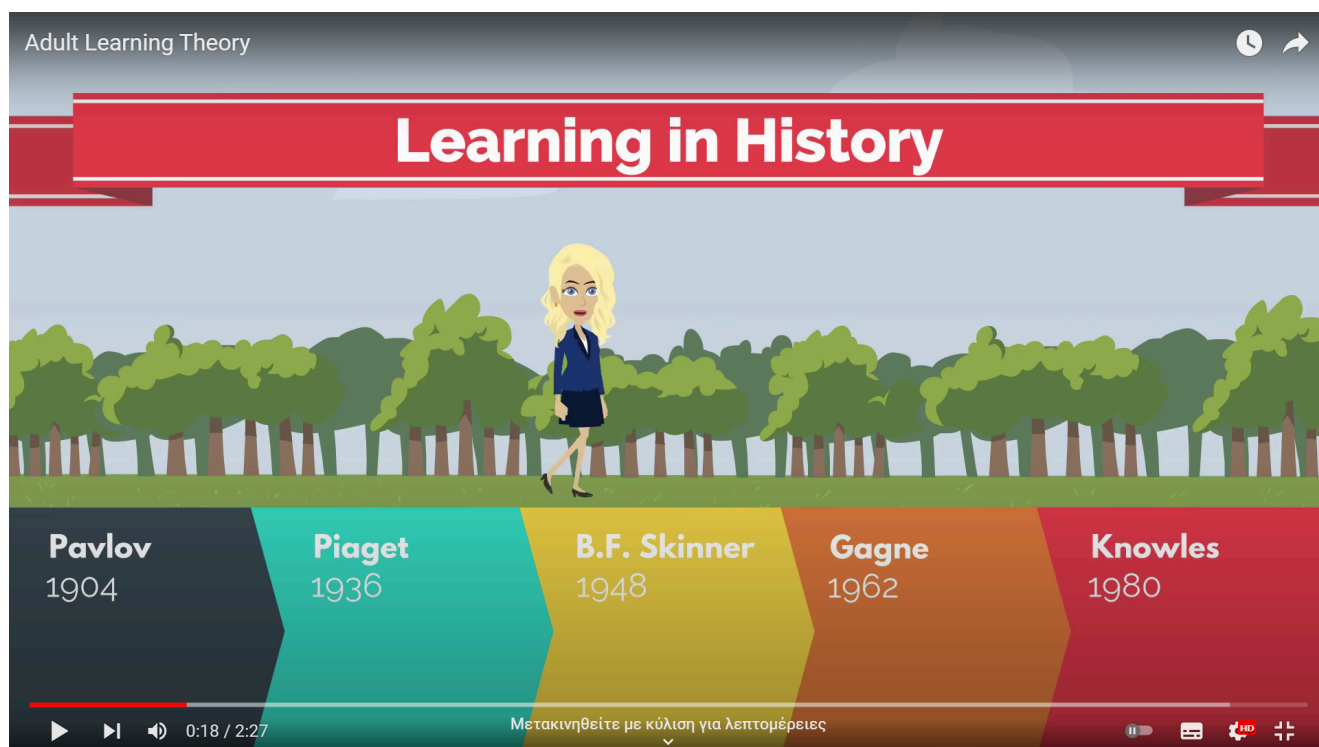

Αρχές Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Εαρινό 2022, Άννα Τσιμπουκλή, μετάφραση Γαρμπιδάκη Κυριακή

και να δοκιμάσουν αυτές τις ιδέες της ανδραγωγικής.

3) BİNTEO 3°

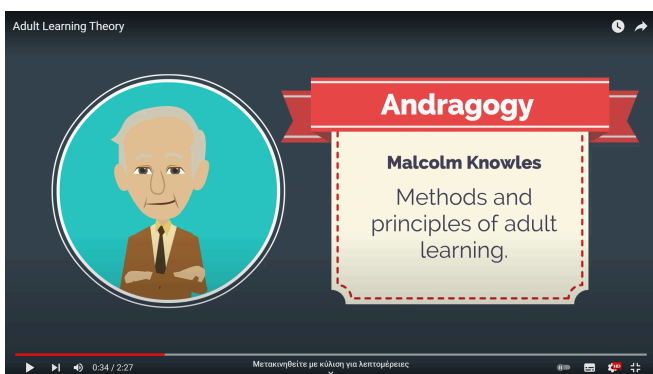
Θεωρία μάθησης ενηλίκων <https://www.youtube.com/watch?v=Uk6QFIUYrkE>

Τι είναι η Θεωρία Μάθησης Ενηλίκων;

Έχει οριστεί διαφορετικά στο πέρασ των χρόνων, δεδομένης της μεγάλης ποικιλίας θεωριών που υπάρχουν για τη μάθηση των ενηλίκων. Δεν υπάρχει κάποια θεωρία συγκεκριμένα που να μπορεί να θεωρηθεί σωστή ή εσφαλμένη. Το κοινό τους στοιχείο είναι ο στόχος που έχουν για τη δημιουργία αποτελεσματικών εμπειριών μάθησης για τον ενήλικα εκπαιδευόμενο.

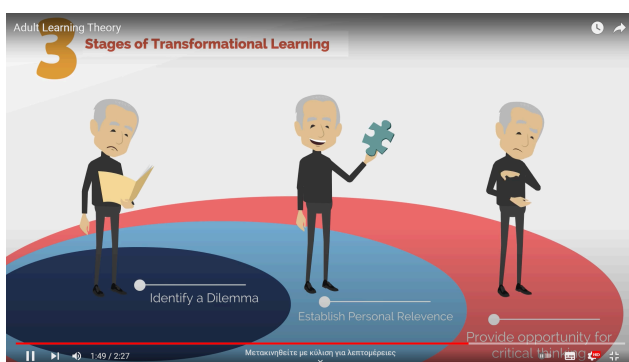
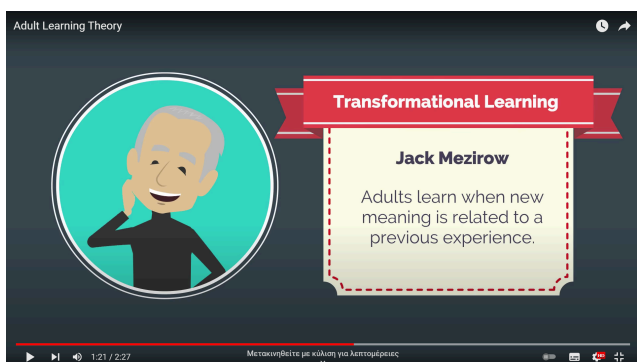
Τρεις από τις διαδεδομένες θεωρίες είναι:

A) Ανδραγωγική:

Αναφέρεται στη μέθοδο και στις αρχές της μάθησης ενηλίκων, όπως αναπτύχθηκαν από τον Μάλκολμ Νόουλς κατά τη δεκαετία του 1970. Σύμφωνα με τον Νόουλς οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι διαφέρουν από τα παιδιά καθώς έχουν ανάγκη να καταλάβουν γιατί θα τους ωφελήσει η μάθηση. Οι ενήλικες καθοδηγούνται από εσωτερικά κίνητρα. Αυτό μας οδηγεί στη δημοφιλή ερώτηση: «Τί υπάρχει εκεί για μένα; Αξίζει;»

Οι ενήλικες έχουν μεγαλύτερη επιθυμία να μάθουν, όταν η μάθηση είναι σχετική με το περιβάλλον τους και έχει άμεση αξία. Επίσης χρησιμοποιούν τις παρελθοντικές εμπειρίες τους για να συνδεθούν με τη μάθηση, να δημιουργήσουν συσχετίσεις και να παράξουν νέες ιδέες. Είναι ανεξάρτητοι και θέλουν να έχουν υπό έλεγχο τους τρόπους μάθησης που επιλέγουν. Εμπλέκονται όταν η μάθηση είναι προσανατολισμένη στην επίλυση ασκήσεων ή προβλημάτων που τους δίνει τη δυνατότητα να διασυνδέσουν τη μάθηση με την εμπειρία της πραγματικής ζωής.

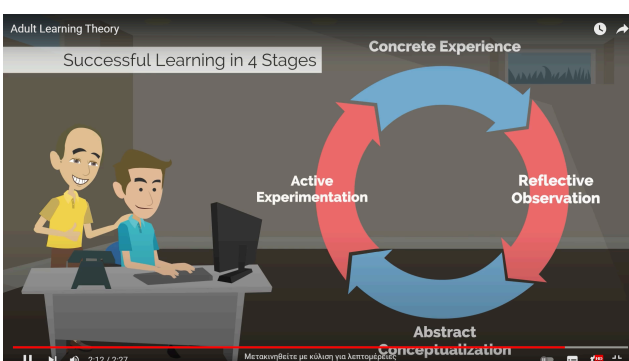
Β) Μετασχηματίζουσα Μάθηση:

Η θεωρία της μετασχηματίζουσας μάθησης που αναπτύχθηκε από τον Τζακ Μέζιρωφ το 1990 διατείνεται ότι οι ενήλικες μαθαίνουν όταν ένα νέο νόημα σχετίζεται με μία προγενέστερη εμπειρία για να δημιουργήσει μία αποπροσανατολιστική στιγμή / στιγμή έκπληξης. Αυτό συμβαίνει σε τρία στάδια:

α) Ανίχνευση του [αποπροσανατολιστικού] διλήμματος ή κρίσης που επιφέρει την συνειδητοποίηση ότι αυτό που γνωρίζουμε ίσως να μην είναι σωστό ή ότι δεν ξέρουμε αυτό που θα έπρεπε να ξέρουμε.

β) Η δημιουργία προσωπικής συσχέτισης με σκοπό τον καθορισμό του τι με αφορά παρέχει

γ) Παροχή ευκαιριών για κριτική σκέψη.

Γ) Εμπειρική μάθηση:

Η τελευταία θεωρία που θα δούμε είναι η Θεωρία της Εμπειρικής Μάθησης του Ντέιβιντ Κολμπ. Αυτή η θεωρία ορίζει την επιτυχημένη μάθηση ενηλίκων ως αυτήν που μπορεί να δημιουργήσει νόημα από τις εμπειρίες. Αυτό συμβαίνει σε 4 στάδια.

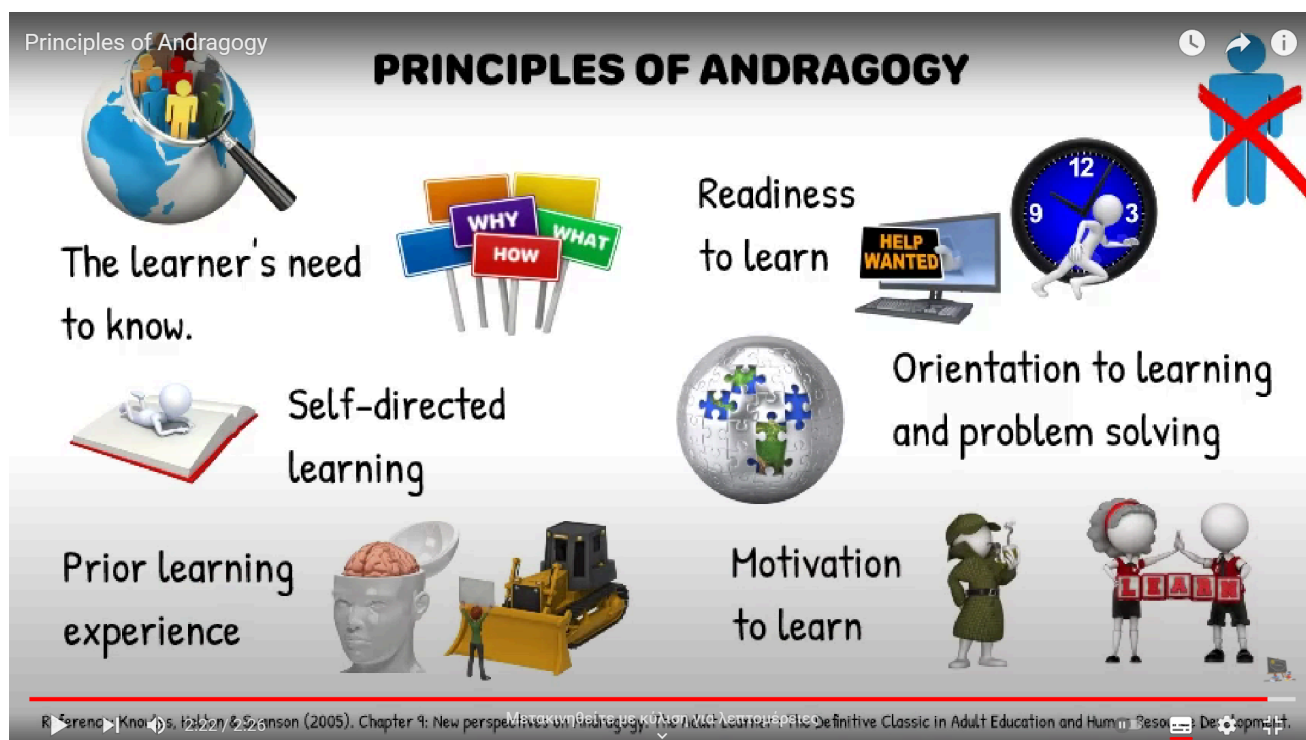
α) Συγκεκριμένη εμπειρία

β) Παρατήρηση και στοχασμός

γ) Διαμόρφωση αφηρημένων εννοιών

δ) Δοκιμή σε πραγματικές καταστάσεις

4)BİNTEO 4°

Αρχές της Ανδραγωγικής: <https://www.youtube.com/watch?v=UgNeWsbKDUY>

Είναι οι αρχές που αφορούν στον τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν οι ενήλικες. Παρόλα αυτά με τον καιρό και λόγω προσθηκών στις αρχές της ανδραγωγικής χάρη στις περαιτέρω έρευνες, είναι σημαντικό να ξεκαθαριστεί πως πρόκειται για γενικεύσεις και δεν εφαρμόζονται απαραίτητα στο κάθε άτομο ξεχωριστά.

α) Οι Εκπαιδευόμενοι θέλουν να ξέρουν.

Η θεμελιώδης αρχή είναι ότι οι ενήλικες πρέπει να ξέρουν το γιατί μαθαίνουν κάτι πριν αρχίσουν να εμπλέκονται με την εκμάθηση του. Πιστεύετε ότι είναι πιο αποτελεσματικό αν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι έχουν ένα μέρος του ελέγχου / μοιράζονται τον έλεγχο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Υπάρχουν τρεις διαστάσεις αυτής της ανάγκης.

- Πρώτον: για το ποια θα είναι η πορεία της μάθησης.
- Δεύτερον: για το τι μάθηση θα προκύψει.
- Τρίτον: γιατί η μάθηση είναι σημαντική.

Β) Αυτενεργούμενοι/ αυτοκαθοδηγούμενοι/ αυτοπροσδιοριζόμενοι ενήλικες

Οι ενήλικες μπορούν να εμπλακούν στη μάθηση ως αυτενεργούμενοι και πράγματι το κάνουν. Διατηνόνται την κυριότητα της διαδικασίας της μάθησης ατομικά. Αυτό σημαίνει είτε το να επιλέξουν να μάθουν μέσα από μία τυπική τάξη, ή το να μελετήσουν μόνοι τους. Αυτό δε σημαίνει ότι σε όλους τους ενήλικες αρέσει να είναι αυτοδίδακτοι. Η ιδέα εδώ είναι ότι οι ενήλικες επιλέγουν το πώς θα προσεγγίσουν την ανάγκη του να μάθουν κάτι καινούργιο.

Γ) Προγενέστερη εμπειρία

Οι ενήλικες φέρουν μία πληθώρα μοναδικών εμπειριών στην τάξη. Η προγενέστερη εμπειρία τους επηρεάζει την μάθηση επειδή η προηγούμενη γνώση τους έχει θεμελιωθεί σε αυτήν. Παρόλα αυτά η προγενέστερη εμπειρία τους μπορεί να προκαλέσει κωλύματα που μπορεί να δημιουργήσουν μια φυσική τάση αντίστασης στην μάθηση.

Δ) Ετοιμότητα μάθησης

Οι ενήλικες γενικά είναι έτοιμοι να μάθουν όταν κάτι στη ζωή τους προκαλεί να χρειάζονται το να μάθουν αυτό το κάτι. Για παράδειγμα μία καινούρια δουλειά ή αλλαγή επαγγελματικής σταδιοδρομίας. Επιπλέον οι ενήλικες μπορεί να έχουν τροχοπέδη στην μάθηση, λόγω της οικογένειας ή της καριέρας, που μπορεί να τους επηρεάσει αρνητικά στην ετοιμότητα της μάθησης.

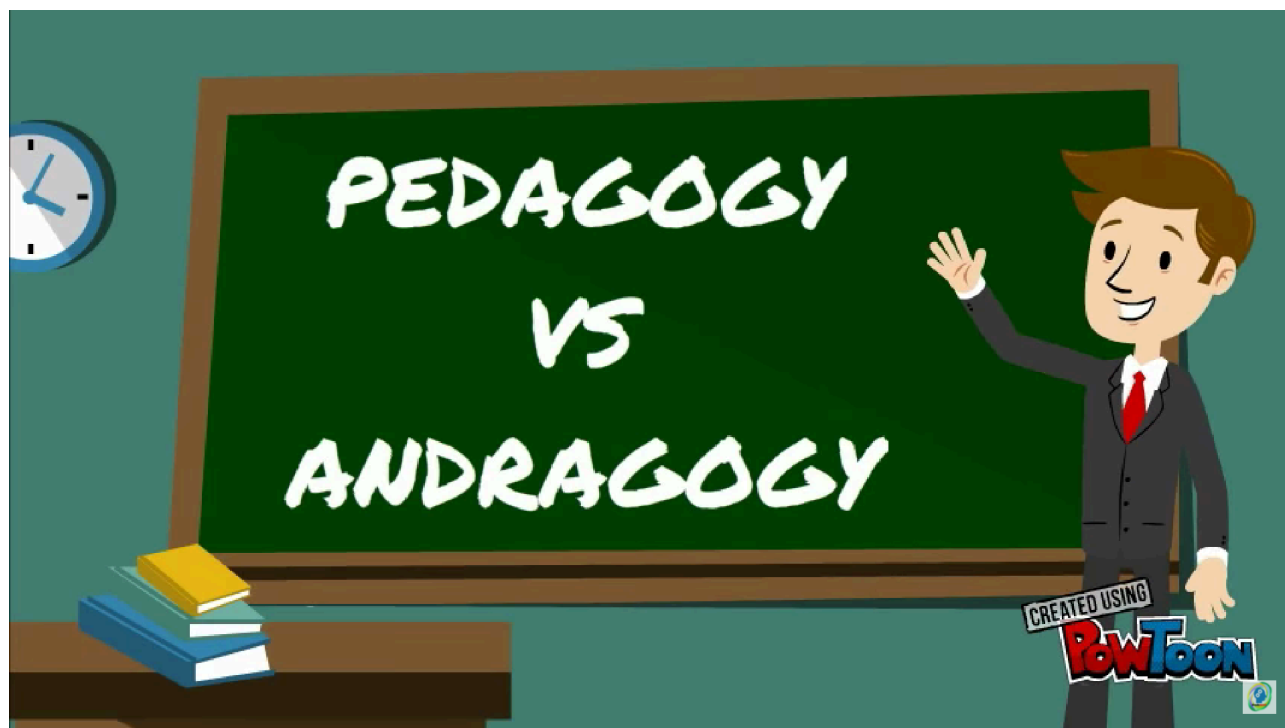
Ε) Προσανατολισμός στην μάθηση και στην επίλυση προβλημάτων

Οι ενήλικες γενικώς προτιμούν έναν προσανατολισμό μάθησης που αφορά στην επίλυση προβλημάτων, παρά έναν που προσανατολίζεται σε ένα συγκεκριμένο θέμα. Επιπλέον οι ενήλικες μαθαίνουν καλύτερα όταν η ικανότητα, ή η γνώση σχετίζεται με την πραγματική ζωή.

Στ) Κίνητρο για μάθηση

Οι ενήλικες τείνουν να έχουν μεγαλύτερο κίνητρο για μάθηση από πράγματα τα οποία τους βοηθούν να λύνουν πραγματικά προβλήματα στη ζωή τους, ή που τους βοηθούν να βελτιώσουν τη ζωή τους με κάποιο τρόπο. Τείνουν να έχουν εγγενές κίνητρο, επιδιώκοντας να είναι επιτυχημένοι εκπαιδευόμενοι και θέλοντας να απολαύσουν την μαθησιακή διαδικασία.

5) BİNTEO 5°

Οι διαφορές της παιδαγωγικής από την ανδραγωγική με απλά παραδείγματα.
https://www.youtube.com/watch?v=XigkVs_sEPo

Είναι και οι δύο τεχνικές διδασκαλίας.

Η λέξη παιδαγωγική προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη *παις* που σημαίνει παιδί. Γι' αυτό και η παιδαγωγική είναι η μέθοδος και η τεχνική του να διδάσκεις ειδικά τα παιδιά.

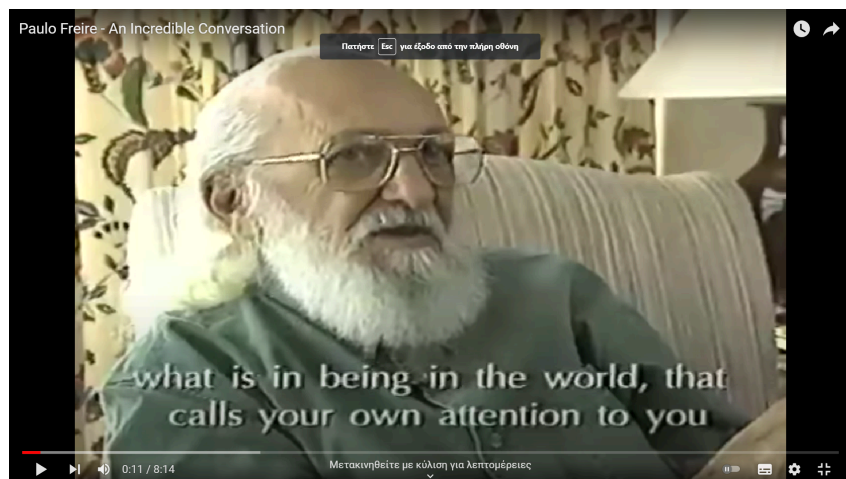
Η λέξη ανδραγωγική προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη *άνθρωπος* που σημαίνει άντρας, ενήλικας. Γι' αυτό και είναι η μέθοδος και η πρακτική που χρησιμοποιείται στην διδασκαλία των ενηλίκων.

Μάθαμε τώρα τη σημασία της λέξης παιδαγωγική και ανδραγωγική. Για να δούμε τώρα τις διαφορές τους:

	Παιδαγωγική	Ανδραγωγική
1) Μαθησιακή συμπεριφορά	Ο εκπαιδευόμενος δεν είναι αυτενεργούμενος και εξαρτάται από τους δασκάλους του κατά την μαθησιακή διαδικασία.	Ο εκπαιδευόμενος είναι αυτενεργούμενος και 100% υπεύθυνος γι' αυτό που μαθαίνει.
2) Εμπειρία εκπαιδευομένων	Ο εκπαιδευόμενος έχει λίγη προσωπική εμπειρία και είναι αδύνατον να την αξιοποιήσει ως πηγή μάθησης.	Ο εκπαιδευόμενος φέρνει μεγάλη σε ποσότητα και ποιότητα εμπειρία που αποτελεί πλούσια πηγή για τη μαθησιακή διαδικασία.
3) Προσανατολισμός μάθησης	Είναι διαδικασία που απαιτείται προκατασκευασμένο θέμα.	Οι εκπαιδευόμενοι θέλουν να έρθουν αντιμέτωποι με ένα ζήτημα της καθημερινή ζωής, να βελτιώσουν την απόδοσή τους και ευρύτερα την ζωή τους μέσα από την αντιμετώπιση του.
4) Ετοιμότητα μάθησης	Στους εκπαιδευόμενους λένε οι δάσκαλοι τι πρέπει να μάθουν για να μπορέσουν να περάσουν στο επόμενο επίπεδο της γνώσης/ δεξιότητας, π.χ.: «Πριν πάμε στο δεύτερο κεφάλαιο πρέπει να μάθετε το πρώτο αρχικά».	Η ετοιμότητα των εκπαιδευομένων πυροδοτείται από οποιοδήποτε θέμα το οποίο σχετίζεται με αυτό που πρέπει να μάθουν, π.χ.: «Φανταστείτε, αν οικονομία καταρρεύσει αύριο, τι επίδραση θα έχει σ' εμάς;»
6) Κίνητρα μάθησης	Οι εκπαιδευόμενοι κυρίως παρωθούνται λόγω της εξωτερικής πίεσης, του ανταγωνισμού, των βαθμών και των συνεπειών ενδεχόμενης αποτυχίας.	Οι εκπαιδευόμενοι κυρίως παρωθούνται εσωτερικά, από την αυτοεκτίμηση, από την επιθυμία για καλύτερη ποιότητα ζωής, από επιθυμία προσωπικής ανάπτυξης και αναγνώρισης.

Αυτό ήταν όλο. Τα ξαναλέμε...

6) ΒΙΝΤΕΟ 6°

Η τελευταία συνέντευξη του Πάουλου Φρέιρε στο Συνέδριο Εγγραμματισμού, που διοργανώθηκε από το Διεθνές Ινστιτούτο Εγγραμματισμού της Φιλαδέλφειας (ΗΠΑ), το 1996. <https://www.youtube.com/watch?v=aFWjnkFypFA>
Φρέιρε: Αν με ρωτάτε για το τι σημαίνει να βρίσκεσαι στον κόσμο, αυτό που προκαλεί την προσοχή σου,

Θα σας έλεγα ότι είμαι ένα ον με περιέργεια. Αλλά σε κάποια συγκεκριμένη στιγμή στην πορεία αυτή του να είμαι περιέργος για να καταλάβω τους άλλους, ανακάλυψα ότι έπρεπε να δημιουργήσω μέσα μου μία συγκεκριμένη αρχή που χωρίς την οποία είναι δύσκολο να το κάνω αυτό. Την αρχή της ανοχής. Είναι μέσα από την εξάσκηση της ανοχής που ανακαλύπτω την πλούσια δυνατότητα του να κάνω πράγματα και να μαθαίνω διαφορετικά πράγματα με διαφορετικούς ανθρώπους. Το να είσαι ανεκτικός δε σημαίνει πως τίθεται ζήτημα ότι είσαι αφελής. Το αντίθετο, είναι καθήκον το να είσαι ανεκτικός: είναι ηθικό καθήκον, ιστορικό, πολιτικό καθήκον. Αλλά αυτό δε σημαίνει το να χάσω την προσωπικότητά μου.

Προς έναν κριτικό τρόπο σκέψης:

Για μένα θα ήταν μεγάλη τιμή το να μπορέσω να εκληφθώ ως ειδήμων στον εγγραμματισμό. Αλλά θα πρέπει να την αρνηθώ. Επειδή η κύριά μου ασχολία απ' όταν ξεκίνησα να εργάζομαι 45 χρόνια πριν είχε να κάνει με την κριτική κατανόηση της εκπαίδευσης. Φυσικά το να σκέφτομαι για την εκπαίδευση γενικά, με κάνει να σκέφτομαι και για τον εγγραμματισμό που είναι θεμελιώδες κεφάλαιο της εκπαίδευσης συνολικά. Παρόλα αυτά είχα ισχυρές εμπειρίες σε αυτό το κεφάλαιο του εγγραμματισμού ενηλίκων, για παράδειγμα στη Βραζιλία και έξω απ' αυτήν. Όσο περισσότερο σκέφτομαι πάνω σ' αυτό που έκανα και διατιθέμην να κάνω, τόσο περισσότερο με αντιλαμβάνομαι ως στοχαστή και ένα είδος επιστημολόγου που προτείνει έναν κριτικό τρόπο σκέψης και κριτικό τρόπο του να διδάσκει πώς να γνωρίζει κανείς στους δασκάλους για να μπορέσουν να δουλέψουν διαφορετικά με τους μαθητές.

Περί γλώσσας και δύναμης:

Ποιος λέει ότι αυτή ή προφορά ή αυτός ο τρόπος σκέψης είναι ο καλλιεργημένος; Αν υπάρχει τρόπος που θεωρείται καλλιεργημένος, είναι επειδή υπάρχει ένας άλλος που δεν είναι. Είναι αδύνατο να σκεφτείς τη γλώσσα χωρίς να σκεφτείς για την ιδεολογία και την δύναμη. Υπερασπίζομαι το καθήκον των δασκάλων να διδάξουν τον καλλιεργημένο τρόπο της υψηλής κοινωνικά ποικιλίας. Και υπερασπίζομαι τα δικαιώματα των παιδιών ή των ενηλίκων να μάθουν τον κυρίαρχο τρόπο. Αλλά είναι σημαντικό για να είσαι δημοκρατικός και ανεκτικός δάσκαλος να εξηγήσεις, να ξεκαθαρίσεις στα παιδιά ή στους ενήλικες γιατί ο τρόπος που μιλούν [της χαμηλότερης ποικιλίας] είναι εξίσου όμορφος με τον δικό μας τρόπο ομιλίας.

Δεύτερον, ότι έχουν το δικαίωμα να μιλούν έτσι.

Τρίτον, ότι παρόλα αυτά χρειάζεται να μάθουν την γραμματική της κυρίαρχης γλωσσικής μορφής για διαφορετικούς λόγους.

Μάλιστα αυτοί που είναι οι πιο καταπιεσμένοι, οι πιο φτωχοί άνθρωποι και αρπάζουν την κυρίαρχη γλώσσα, τόσο περισσότερο είναι σε θέση να αρθρώσουν το λόγο τους οργανωμένα στη μάχη κατά της αδικίας.

Για τις τελευταίες στιγμές της ζωής μου:

Τώρα που είμαι 75 ετών κάποιες φορές που μιλάω όπως τώρα, ακούω τον Πάουλο Φρέρε όπως ήτανε 40 χρόνια πριν. Θα μπορούσατε να ρωτήσετε: «βρε Πάουλου, κοίτα: νομίζεις ότι δεν έχεις αλλάξει;». Όχι έχω αλλάξει πολύ, αλλάζω κάθε μέρα. Αλλά κατά την αλλαγή δεν έχω αλλάξει παρόλα αυτά κάποια στοιχεία από τον κεντρικό πυρήνα της σκέψης μου, όπως η κατανόηση της ίδιας μου της ύπαρξης μέσα στην πραγματικότητα. Πώς θα μπορούσα για παράδειγμα να αλλάξω την γνώση την εμπειρία η οποία με κάνουν να γνωρίζω πως είμαι περιέργος; Όχι, ήμουν ένα περιέργο παιδί και είμαι ένας περιέργος γέρος. Αυτή η περιέργεια μου δε σταματάει ποτέ. Ίσως στις τελευταίες στιγμές της ζωής μου να είμαι περιέργος να μάθω τι σημαίνει να πεθαίνεις.

Η φιλοσοφική μου πεποίθηση είναι ότι δεν ερχόμαστε για να διατηρήσουμε τον κόσμο όπως είναι. Έχουμε έρθει στον κόσμο με σκοπό να τον ξαναφτιάξουμε σε καινούργιο κόσμο. Πρέπει να αλλάξουμε την πραγματικότητα.

Πάουλου Φρέρε (1921 - 1997)

7) BINTEO 7° <https://www.youtube.com/watch?v=3ZgVOeJ1qwQ>

Η πρώτη φάση του εγγραμματισμού είναι το να γνωρίσεις την πραγματικότητα.

Πώς μπορούμε να επιτύχουμε ειρήνη διαρκείας και κοινωνική δικαιοσύνη;

Πρώτον: Με την εκπαίδευση. Ο Πάουλο Φρέιρε, Βραζιλιάνος εκπαιδευτικός, πίστευε ότι η εκπαίδευση είναι πάντοτε πολιτική.

«Το σημείο εκκίνησης της εκπαίδευσης είναι στο πολισμικό, ιδεολογικό, πολιτικό, κοινωνικό πλαίσιο των μαθητών».

Το πιο διάσημό του έργο είναι *Η Αγωγή του Καταπιεζόμενου*. Για τον Πάουλο Φρέιρε η μάθηση δεν είναι ποτέ ουδέτερη. Είτε ενισχύει την καθεστηκυία τάξη πραγμάτων, είτε την προκαλεί.

Η πεποίθηση του Φρέιρε ότι πολιτική και εκπαίδευση είναι αδιαχώριστες προέρχεται από τα προγράμματα εγγραμματισμού για αγρότες στη Λατινική Αμερική και στην Αφρική. Γιατί είδε ότι η κριτική συνειδητοποίηση μπορεί να αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της μάθησης της γραφής και της ανάγνωσης.

Ασκούσε κριτική στην αποταμιευτική μορφή της εκπαίδευσης, όπου η γνώση αποθηκεύεται σε παθητικά άδεια δοχεία. Αντιθέτως, η δική του μέθοδος θεωρεί την εκπαίδευση ως μία πράξη απελευθέρωσης.

Πρώτα πρέπει να μελετήσουμε τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η κοινότητα:

«Χερώνυμο, τι σε προβληματίζει πιο πολύ;».

«Χρειαζόμαστε ένα σπίτι για να ζήσουμε σαν άνθρωποι».

«Τα σπίτια μας είναι υπερβολικά μικρά. Είμαστε εντελώς στριμωγμένοι στα σπίτια μας. Δεν έχουμε ούτε ηλεκτρικό».

Δεύτερον, πρέπει να βρούμε παράγωγες λέξεις και ιδέες:

«Τώρα πρέπει να βρούμε τις λέξεις κλειδιά του μαθήματος μας, τις λέξεις που εκφράζουν καλύτερα τα βασικά προβλήματα της περιοχής».

Πρότεινα την λέξη *rala*, το φτυάρι. Αυτό είναι το εργαλείο που χρησιμοποιούν περισσότερο οι αγρότες».

«Casa, το σπίτι. Αυτή είναι λέξη ζωτικής σημασίας και οι συνθήκες διαβίωσης είναι πολύ κακές εδώ».

Τρίτον, ξεκινούν από αυτά που γνωρίζουν:

«Μπορείτε να μου πείτε τι βλέπετε σε αυτή την εικόνα;»

«Ένα φτυάρι»

«Ναι, ένα φτυάρι. Μπορείτε να μου πείτε τί μπορείτε να κάνετε με αυτό;»

«Να μαζέψουμε βαμβάκι»

«Να σκάψουμε στην άμμο»

«Να βγάλουμε έξω τις πατάτες»

Τέταρτον, καταλήγουν κατόπιν στη θεωρία:

«Σας γράφω τώρα την λέξη *φτυάρι* στον πίνακα. Ας τη διαβάσουμε όλοι μαζί τώρα».

«ΦΤΥΑΡΙ».

«Γιατί νομίζεις ότι αυτό το σπίτι είναι τόσο ωραίο;»

«Γιατί είναι ένα καλοφτιαγμένο σπίτι. Κανένας μας δεν έχει τέτοιο σπίτι. Και είναι καινούργιο».

Τέλος, υπάρχει χώρος για συζήτηση:

«Αυτά τα σπίτια είναι ότι θέλουμε κι εμείς. Και μπορούμε να τα αποκτήσουμε αν είμαστε ενωμένοι και δουλέψουμε μαζί. Αν δεν μπορέσουμε να το κάνουμε αυτό, δεν θα μπορέσουμε ποτέ να αποκτήσουμε τόσο όμορφα σπίτια».

Η εκπαίδευση καθιστά δυνατή την κοινωνική αλλαγή.

«Πάλι υπάρχει πιθανότητα να είμαι αφελής αλλά προτιμώ να πέσω έξω μέσα σε μία ελπιδοφόρα αφέλεια με την προσδοκία ότι μια μέρα θα μπορέσουν να αλλάξουν τα πράγματα, παρά να σταυρώσω τα χέρια μου σήμερα στη στάση του νεκρού μπροστά από το στήθος μου και να παρατήσω κάθε ελπίδα για αλλαγή».

8) ΒΙΝΤΕΟ 8°

Ο Πάουλο Φρέιρε και η ανάπτυξη της κριτικής παιδαγωγικής

<https://www.youtube.com/watch?v=tyZEJHcY6q8>

Ο Φρέιρε, ο ιδρυτής της *Κριτικής Παιδαγωγικής*, γεννήθηκε το 1921 στην Ρεσίφε της Βραζιλίας. Οι ιδέες του για το ρόλο της εκπαίδευσης και την πολιτική ελευθερία σταδιακά έγιναν κάποιες από τις πιο σημαντικές συνεισφορές σ' αυτό που σήμερα είναι γνωστό ως *Κριτική Παιδαγωγική*. Αλλά για να γίνει πλήρως κατανοητό το πλαίσιο στο οποίο δημιούργησε τις ιδέες του, πρώτα πρέπει να μάθουμε λίγα πράγματα παραπάνω για την ιστορία της Βραζιλίας.

Η Βραζιλία ήταν αποικία της Πορτογαλίας από το 1500 μέχρι το 1822. Ακόμα και μετά από την απελευθέρωση της, η Βραζιλία ήταν τελευταία χώρα του δυτικού ημισφαιρίου που κατήργησε την δουλεία το 1888. Κατά τον 20ό αιώνα το 85% του πληθυσμού της ήταν ακόμα αναλφάβητο, και πολλοί απ' αυτούς διέθεταν οι ίδιοι τους εαυτούς τους ή μέλη της οικογένειάς τους στην μαύρη αγορά για να τους αγοράσουν ως σκλάβους και να γλυτώσουν από τη λιμοκτονία...

Η οικογένεια του Φρέιρε όταν γεννήθηκε ήταν μεσοαστική. Αλλά η οικονομική κρίση της δεκαετίας του 1930 τους οδήγησε σε χρεωκοπία. Όταν ο Πάουλο ήταν 10 ετών η οικογένεια του αναγκάστηκε να μετακομίσει σε μία μικρότερη, φτηνότερη πόλη στην περιφέρεια της Ρεσίφε. Αυτό συνέβη μία δεκαετία πριν ξεκινήσουν τα οικονομικά τους πάλι να βελτιώνονται, αλλά αργότερα εκείνος είπε πως πέρασε εκείνα τα χρόνια πολύ πεινασμένος, που αυτό το πράγμα έκανε την μάθηση αδύνατη, όχι λόγω έλλειψης ενδιαφέροντος ή ικανότητας από μέρους του, αλλά επειδή ήταν πάρα πολύ απορροφημένος από αυτό για να έχει μυαλό για οτιδήποτε άλλο.

Ο νεαρός Πάουλο ξεκίνησε να κλέβει για να μπορέσει να θρέψει την οικογένειά του και σταδιακά έπρεπε να εγκαταλείψει το δημοτικό όταν ο πατέρας του πέθανε από καρδιακό νόσημα που χειροτέρεψε εξαιτίας της φτώχειας τους και του άγχους που βίωναν, το 1934. Η μητέρα του παρακάλεσε τις αρχές να τον δεχτούν στο τοπικό γυμνάσιο, επειδή ήταν πολύ παθιασμένος με το να χρησιμοποιεί την εκπαίδευση για να βοηθήσει τους άλλους. Οι αρχές συμφώνησαν και ακόμα μείωσαν και τα δίδακτρα του. Με αυτή την δεύτερη ευκαιρία που του δόθηκε σταδιακά μελέτησε φιλοσοφία όσο τελείωνε τις σπουδές στη νομική και ξεκίνησε την καριέρα του το 1942, διδάσκοντας στο ίδιο γυμνάσιο απ' όπου αποφοίτησε κι ο ίδιος.

Το 1947 ο Φρέιρε έγινε διευθυντής του τμήματος Εκπαίδευσης και Πολιτισμού και ξεκίνησε να διευθύνει προγράμματα εγγραμματισμού για φτωχούς ενήλικες. Ήταν τότε που ανέπτυξε τις βασικότερες ιδέες του για την σχέση ανάμεσα στην καταπίεση, τον εγγραμματισμό και την εκπαιδευτική πρακτική.

Η εκπαιδευτική φιλοσοφία του Φρέιρε ασκεί δρυμεία κριτική σε αυτό που κατονομάζει ως *Αποταμιευτικό Εκπαιδευτικό Μοντέλο*, που αντιλαμβάνεται τους μαθητές ως παθητικά και άδεια δοχεία που αναμένουν να γεμίσουν από τη σοφία του φωστήρα δασκάλου. Συνδέει αυτό το μοντέλο με την κοινωνικοοικονομική και πολιτική σχέση ανάμεσα στον καταπιεστή και τον καταπιεζόμενο, την οποία την ένωσε από πρώτο χέρι στα χρόνια της φτώχειας του και της πείνας.

Λαμβάνοντας επιρροές από τον Χέγκελ, τον Μαρξ και άλλους η οντολογία του Φρέιρε θέτει τον ύψιστο στόχο για όλους, που είναι το να αυξήσουν και όχι να μειώσουν την ανθρωπιά τους: με τον ίδιο τρόπο που ο αποικιοκράτης θεωρεί πως οι δικές του πρακτικές είναι πάντοτε οι καλύτερες, κάνει και ο δάσκαλος που βλέπει τους μαθητές του ως άδεια δοχεία συμμετέχοντας έτσι σε μια διαδικασία που αποθαρρύνει την κριτική σκέψη, διαιωνίζει την καταπίεση και απανθρωποιεί και τις δύο πλευρές (τον εαυτό του και τους μαθητές του). Αντί του παραδοσιακού μοντέλου της σχέσης μεταξύ του δασκάλου και του μαθητή όπου ο δάσκαλος είναι ξεκάθαρα πάνω από το μαθητή, ο Φρέιρε εισήγαγε στο πιο διάσημο του έργο την *Αγωγή του Καταπιεζόμενου*, που εκδόθηκε το 1967, ότι η αποτελεσματική εκπαίδευση χτίζεται πάνω σε μία δημοκρατική σχέση μεταξύ ίσων, οι οποίοι είναι ανοιχτοί στο να μάθουν ο ένας από τον άλλον. Αυτή η σχέση δασκάλου - μαθητή είναι αυτή που επιτρέπει την Κριτική Συνειδητοποίηση που προηγείται της δράσης και την αναπτύσσουν οι

καταπιεζόμενοι ως προπαρασκευή της. Ξεκίνα από όταν οι μαθητές συνειδητοποιούν τις αντιφάσεις στις κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές, φυλετικές, ταξικές και σε αυτές που αφορούν το φύλο συνθήκες, και αργότερα αναλαμβάνουν δράση για να τις θεραπεύσουν/ αντιμετωπίσουν. Σε αυτό του είδους την εκπαίδευση που είναι εστιασμένη στην επίλυση προβλημάτων, οι δάσκαλοι δίνουν μορφή προβλήματος σε κάθε ζήτημα που συζητιέται στην τάξη. Οι μαθητές τότε εκφράζουν τις λύσεις τους. Στο τέλος ο δάσκαλος και οι μαθητές εργάζονται από κοινού τόσο ως προς το στόχο όσο και στην διαδικασία για να αλλάξουν αποτελεσματικά τις συνθήκες της καταπίεσης και τελικά να επιτύχουν το δημοκρατικό ιδεώδες της ελευθερίας και της ισότητας για όλους.

Ο διάλογος είναι η βάση για αυτού του είδους την εκπαίδευση και απαιτεί σταθερότητα, αίσθηση ισότιμης αφετηρίας και αμοιβαίο σεβασμό. Ο Φρέιρε έγραφε στα όψιμά του έργα ότι η εκπαίδευση είναι πρωτίστως μία πράξη αγάπης. Ανάμεσα στους πολλούς εκπαιδευτές, φιλοσόφους και ακτιβιστές που έχουν επηρεαστεί από τον Πάουλο Φρέιρε είναι οι Μπελ Χουκς, Χένρυ Ζιρού, Κόρνελ Γουέστ, Τζόνναθαν Κόζολ. Η Αγωγή του Καταπιεζόμενου έχει μεταφραστεί σε 17 γλώσσες και το χειραφετικό της μοντέλο διδασκαλίας έχει υιοθετηθεί ή προσαρμοστεί σε πολλές χώρες πρώην αποικιοκρατούμενες σε κάθε ήπειρο της υφηγίου.

Το Ινστιτούτο «Πάουλο Φρέιρε» δραστηριοποιείται σε 18 χώρες αυτή τη στιγμή [το βίντεο είναι από τις 9 Ιουλίου 2019]. Εκπαιδευτές ακόμη και στις Ηνωμένες Πολιτείες έχουν δοκιμάσει να προσαρμόσουν το μοντέλο του αν και κάποιοι το βρίσκουν πολύ επαναστατικό:

Για παράδειγμα, το βιβλίο του Η Αγωγή του Καταπιεζόμενου είναι ένα από τα βιβλία που έχουν μπει στη μαύρη λίστα στην πολιτεία της Αριζόνας.

Πιο σημαντική ακόμα και από την επίδραση του στην εκπαίδευση είναι η εμπνευσμένη επίδραση από την ίδια τη ζωή του. Η επιμονή του στον εγγραμμτισμό και η αγάπη του στην αναζήτηση της ελευθερίας του ανθρώπου έχει βοηθήσει στο να απελευθερώσει τις καρδιές και το μυαλό δεκάδων χιλιάδων ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών και των εγγονιών πρώην σκλάβων. Και το όραμά του για αλλαγή είναι μία διαρκής πηγή θάρρους και ελπίδας για χιλιάδες ανθρώπους στον κόσμο.